Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומערירען אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז בעגיננט מיט דעם ענטשפרעכענדען דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיטצנער בולוואר נומ׳ 29 וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאסטעט

פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 144, איילפטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג ל׳ כסליו ה׳ת׳ר׳ם׳. — Pest, den 15. Dezember 1879.

רוסלאנד אין פערווירונג!

דער רוסישע שטאאטס-מאנן, גראף שובאלאף, דער ביז יעטצט רוסישער געזאנדטער אין לאנדאן וואר, וואר דיעזער טאגע אין בערלין אונד רייזטע געסטערן דירעקט נאך ווארצין, וואו זיך יעטצט פירסט ביסמארק בעפינדעט, אום זיך מיט דיעזעם צו בעשפרעכען אונד צו בעראטהען. אין בערלין האטטע גראף שובאלאף איינע לענגערע בעשפרעכונג מיט דעם דייטשען קאיזער אונד מיט דעם ענגלישען געזאנדטען. שובאלאף וויל אללעס מאגליכע אנווענדען, אום ענגלאנד, דייטשלאנד אונד עסטערייך-אונגארן מיט רוסלאנד צו בעפריינדען, דא זיך יעטצט רוסלאנד דען פריעדען נאך אויסען דורך דיא פריינדליכע פערבינדונג מיט דען איבריגען גראס-מעכטען זיכערן מוס, אום דיא שרעקליכע רעוואלוציאן אים אינגערן רוסלאנדס מיט אללער קראפט אונטערדריקען צו קאננען.

אונד אין דער טהאט בעפינדעט זיך יעטצט גאנץ רוסלאנד אין טיעפער אויפרעגונג. דיא פערדעכטיגונג איזט איינע אונגעהייערע, יעדער ווירד פיר איינען ניהיליסטען געהאלטען, זייטדעם עס זיך הערויסשטעללטע, דאס אן דעם לעטצטען מארד-פערזוכע געגען דען רוסישען קאיזער — ערדעל-לייטע, ארבייטער, בעאמטע אונד פרייען מיטגעווירקט האבען, אים דען אייזענבאהנצוג זאממט דעם קאיזער אין דיא לופט צו שפרענגען!

דיא בערלינער „נאציאנאל-צייטונג" מעלדעט אלס זיכער אונד געוויס, דאס אם 11-טען דעצעמבער איין נייער מארד-פערזוך געגען דען קאיזער פאן רוסלאנד פערויבט ווארדע, דער אבער ווידער מיסלונגען איזט. דער ווינטער-פאלאסט דעס רוסישען קאיזערס אין פעטערסבורג וואר נעמליך מיט שפרענג-פולווער אונטערלעגט, דאמיט דער פאלאסט זאממט דעם קאיזער אויסאיינאנדער געשאססען ווערדע. מאן האט אבער דיעזע „אונטערמינירונג" רעכטצייטיג ענטדעקט.

אויך נאך זיינער אנקונפט אין פעטערסבורג ערהיעלט דער רוסישע קאיזער פאן דען ניהיליסטען געדרוקטע קונדמאכונגען אונד אויפפאדערונגען, אין וועלכען עס הייסט: „דער קאיזער איזט דעם טאדע פערפאללען, ווענן ער ניכט איינע בעססערע אונד קאנסטיטוציאנעללע רעגירונג איינפיהרט! דער קאיזער אונד זיין ווינטער-פאלאסט ווערדען מיט שפרענג-פולווער צערשאססען!" — פיר זאממטאג נאכט וואר דיא אויספיהרונג דיעזעס פלאנעס (נעמליך: דען קאיזערליכען פאלאסט אין דיא לופט צו שפרענגען) בעשטיממט. עס ווארדע אין דער נעהע דעס ווינטער-פאלאסטעס איין מאנן פערהאפטעט, וועלכער דעם מארד-פערזוכעס פערדעכטיג איזט. ביא דעמזעלבען ווארדע איינע אנצאהל מארד-ווערקצייגע פארגעפונדען אונד איינע גיטע צייכנונג פאם ווינטער-פאלאסטע, אויף וועלכער יעדער ווינקעל אונד אללע מאבעל אין דיעזעם קאיזערליכען פאלאסטע אויף דאס גענויעסטע פערצייכנעט זינד.

איינע דעפעשע פאם 13-טען דעצעמבער מעלדעט: אין פעטערסבורג שפריכט מאן שאן פאן דרייא מארד-פערזוכען, דיא פאן דען ניהיליסטען געגען דען רוסישען קאיזער בעשלאססען ווארדען. טראטץ אללער פארזיכט פינדעט מאן טעגליך אין דער פריה פאשקוויללען אן דען פאלאסט-מויערן אנגעקלעבט — אונד איינעם ווארדע זאגאר אים שלאפ-צימער דעם קאיזערס פארגעפונדען. ביא דען פערהאפטונגען וועגען דעם אייזענבאהן-פערברעכענס אין דער נעהע פאן מאסקוי ווארדע פער-שידענעס געפונדען, וואס אויף בעאבזיכטיגטע נייע ניהיליסטישע פערברעכען הינדייטעט.

אם מייסטען אבער פירכטעט דיא רוסישע רעגירונג, דאס אויך שאן זעממטליכע סאלדאטען אין דער ארמעע פאן דיעזער רעוואלוציאן אנגעשטעקט זינד. אונד אין דער טהאט האט מאן בערייטס ביא פיעלען רוסישען רעגימענטערן דיא ענטדעקונג געמאכט, דאס זיא מיט דען ניהיליסטען אין געהיימער פערבינדונג שטעהען.

איינע טעלעגראפישע דעפעשע דעס „פעסטער ללאיד" מעלדעט: אלס דיא נאכריכט פאן דער גליקליכען רעטטונג דעס רוסישען קאיזערס אין אדעססא איינגעטראפפען וואר, ליעס דער מיליטער-קאממאנדאנט טאטלעבען איינע קירכען-פייערליכקייט אבהאלטען. וואהרענד ער דאנן אללע אפפיציערע אום זיך פערזאממעלן ליעס אונד אן זיא איינע אנשפראכע ריכטעטע, וועלכע דאהין דייטעט, דאס אויך שאן אין דער רוסישען ארמעע איין רעוואלוציאנערער גייסט העררשט.

דיעזע אנשפראכע דעס גראפען טאטלעבען אן דיא רוסישע ארמעע לייטעט: „איך קאנן וואהל דען גייסט דער קאמעראדשאפט, וועלכע צווישען דען סאלדאטען איזט, ריהמענד אנערקעננען; אבער דער ווידערהאלטע מארד-פערזוך געגען דיא געהייליגטע פערזאן אונזערעס געליעבטען קאיזערס ניטהיגט מיך דען אנלאס, אונזערען סאלדאטען אויף דאס ערנסטליכסטע צו עמפפעהלען, דיעזע פריינדליכע קאמעראדשאפט אונטער איהנען נור צו איינער איינניגקייט אים דיענסטע דעס קאיזערס, ניכט אבער צו איינער רעוואלוציאנערען פערבינדונג צו פערווענדען. איך פאדערע אללע פערזאממעלטען אפפיציערע אויף, זיך געגענזייטיג צו בעאבאכטען אונד אללעס פאליטיש בעדענקליכע, דאס איהנען אויפפאללען זאללטע, זאפארט מיר אנצוציינען. איך זעלבסט קאנן ניכט איבעראלל זיין אונד אללעס וויססען, דאהער מוס איך אויף דאס ערנסטליכסטע פערלאנגען, דאס אללע אפפיציערע מיר אין דער פערהיטונג דער רעוואלוציאן בעהילפליך זיין זאללען."

אין רוסלאנד ליעסען דיא גובערנערע אללע צייטונגס-הערויסגעבער אונד רעדאקטערע צו זיך רופען, אום דיעזען אויף דאס שטרענגסטע איינצושערפען, דאס זיא יא אין איהרען צייטונגען געגען אונד ניכט פיר דיא רעוואלוציאן שרייבען זאללען, דא זיא זאנסט נאך סיביריען פערבאננט ווערדען.

אין דער טהאט ווימעלט עס יעטצט אין רוסלאנד פאן דענונציאנטען, פערראטהערן אונד אנגעבערן. דער נאכבאר דארף מעהר דעם נאכבאר ניכט טרייען, דא זאגאר אפט דיא עלטערן צום פערראטהער איהרער קינדער ווערדען.

איינע נייערע דעפעשע לייטעט: דער רוסישע קאיזער העטטע אין דיעזען טאגען נאך בערלין רייזען זאללען — דא ערהיעלט ער אבער דיא נאכריכט, דאס ער יעטצט דיעזע רייזע ניכט וואגען זאלל, דא ווידער אויף דער פעטערסבורג-בערלינער אייזענבאהן-שטרעקע אונטער דיא שינען פולווער געלעגט ווארדע. אויף פיעלען שטעללען קאננטע מאן דאס אונטערלעגטע פולווער פינדען, אבער מאן פירכטעט, דאס אן פיעלען שטעללען, דיעזע „אונטערמינירונג" אויף איינע אונזיכטבארע ווייזע בעווערקשטעלליגט איזט.

דיא לייטענדע קאממיסיאן דער ניהיליסטען האט יעטצט דען פעסטען ענטשלוס געפאסט, אינערהאלב דרייער מאנאטע דען רוסישען קאיזער צו טאדטען אונד זיא ווענדעט היעצו אללע נור מאגליכען מיטטעל אן. דער רוסישע קאיזער פירכטעט יעטצט זיינען אייגענען לייב-ארצט, אונד זא אפט ער דען בעכער אן דען מונד זעטצט, ציטטערט ער אויס פורכט, דאס ער נון פערגיפטעט ווירד. — וואהרליך, דא איזט שאן דער בעטלער, וועלכער אין זיינער פאמיליע גליקליך אונד פורכטלאז לעבט, מעהר צו בענייריען, אלס דער רוסישע קאיזער!

דער קראָן-ראטה אין רוסלאנד.

אונטער „קראָן-ראטה" פערשטעהט מאן, ווענן דער מאנארך ניכט בלאס דיא מיניסטער, זאנדערן אויך אללע איבריגען הערפארראגענדען שטאאטס-מעננער, אללע אויסגעצייכנעטען גענעראלע אונד אללע איינפלוסרייכען בישאפע איינבעריפט, אום איבער דיא אינגערע אונד אייסערע לאגע דעס רייכעס צו בעראטהען. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס איין זאלכער אללגעמיינער „קראָן-ראטה" פאן ווייט גראסערער וויכטיגקייט איזט, אלס עטווא איין איינפאכער מיניסטער-ראטה, אן וועלכעם זיך עבען בלאס דיא מיניסטער בעטהייליגען. איינען זאלך אללגעמיינען „קראָן-ראטה" האט נון דער רוסישע קאיזער איינבעריפען, דער שאן אין דען נעכסטען טאגען אין פעטערסבורג צוזאממענטרעטען זאלל.

עס ליעגט אויף דער האנד, דאס דער נייעסטע מארד-פערזוך ביא מאסקוי דען רוסישען קאיזער צור אבהאלטונג איינעס זאלכען קראָן-ראטהעס בעוואגען האט. ער עמפפינדעט עס, דאס עטוואס געשעהען מוססע, אום דאס רייך אונד דאס אבער-הויפט דעס רייכעס פאר דעם טרייבען דער ניהיליסטען צו שיטצען.

וועלכע געגענשטענדע דעם קראָן-ראטהע צור פערהאנדלונג אונטערברייטעט ווערדען זאללען? אין פעטערסבורגער בלאטט, וועלכעס מיט דען האָף-טיגען רעגירונגס-קרייזען אין פערבינדונג שטעהט, ברינגט היריבער פאלגענדע מיטטהיילונג:

„דער קראָן-ראטה ווירד איבער דיא אינגערע אונד אייסערע פאליטיק צו בעשליסען האבען. איבער דיא אינגערע פאליטיק, וויל דער קאיזער זעהר געניינט איזט, דעם רייכע איינע „קאנסטיטוציאן" צו געבען. דער קאיזער האפפט: דורך דיעזע „קאנסטיטוציאן" דאס פערביטטערטע פאלק אויסזאהנען צו קאננען. וואהל איזט עס געוויס, דאס דיא ניהיליסטען, וועלכע אללעס בעשטעהענדע אומצישטירצען שטרעבען, מיט דער „קאנסטיטוציאן" נאך ניכט בעפריעדיגט זיין ווערדען. אללייין זאבאלד דאס פאלק אויסגעזאהנט איזט אונד עס דיא ניהיליסטישען אומטריעבע ניכט אונטערשטיטצט, דאנן ווערדען זיך דיא ניהיליסטען פאן זעלבסט פערליערען. דאס איזט דאס איינע ציעל, וועלכעס דער קאיזער דורך ערטהיילונג דער „קאנסטיטוציאן" אנשטרעבט אונד וועלכעס נאטירליך אויף דיא „אינגערע פאליטיק" פאן גראסעם איינפלוססע ווערדען מוס. אבער עבען מיט הילפע דיעזער „קאנסטיטוציאן" ווירד גלייכצייטיג אויך איינע פערבעססערונג דער „אייסערען פאליטיק" אנגעשטרעבט. דער קאיזער דענקט זיך וויא פאלגט: „ווארום ליעבען עס דענן דיא אייראפעאישען מעכטע ניכט, מיט רוסלאנד איין בינדניס אבצישליעסען? וויל רוסלאנד נאך קיינע „קאנסטיטוציאן" האט. זאבאלד איך מיינעם רייכע איינע „קאנסטיטוציאן" ערטהיילע, שטעהט רוסלאנד אויף דערזעלבען שטופע דער פרייהייט וויא אללע איבריגען שטאאטען אייראפא׳ס. עס ווירד זאדאנן יעדע אייראפעאישע גראסמאכט גערנע איין בינדניס מיט רוסלאנד אבשליעסען וואללען!" — דאס ווערדען נון דיא הויפט-געגענשטענדע זיין, איבער וועלכע דער

דיא גראָסען שטייער-לאַסטען גיבט מעהר עיטראַגען קאָנען. (ליידער אבער בלייבט דיעס נאָך אומ-מער נור בים פאַראָמען וואַנשיג, אָהנע דאס מאַן ווירקליך איינע אבריסטונג פאַרנימט.)

* (נאַבריעל וואַראַדי — ווייע-דערנ געוויהלט) דאס פערטרעטען, וועלכעס דיעזער מאַנן אים קרייז זיינער וועהלער גענעסט, שטעללט זיך ווירקליך אלס אינגרישטעהלדר הער-אים. אינזערן לעזערן איזט עס יא בעקאַננט, דאס וואַראַדי, דער אין איינען אָרדענס-שיינדעל פערקלעט וואָרדיג, זיינע שטעללע אלס דעפּוטירטער דעס וואהלבעצירקעס מעטשא (מאַרמאַראשער קאָמיטאט) מיט דער ערקלערונג נעדעהלענגען: זאָלאַנגע קיין דעפּוטירטער זיין צו וואַללען, בין ער זיך פאַן עדעס פערדאַכטע בעטרעפפּס דעס אָרדענס-שיינדעלס דורך ריכטעלכען אָרטהייל נעריינגט האבען ווירד: נון, דעס איזט הערען וואַראַדי ביז-הער וואהל נאָך ניכט געלונגען. אללין זאָ אפּט אין טעפּשא איינע ניי-וואהל פאַרגענאָמען ווירד, פאַללט דיא וואהל איממער אינד איממער איין קינען אנ-דערן אלס איין גאַבריעל וואַראַדי. פּיילך האט ער דיא וואהל עבענזאָפּעלע מאלע וועדער אבגע-לעהנט. פאַרגעסטערן העלט דער טעפּשאער וואהל-בעצירק וועדער דיא דעפּוטירטען-וואהל אב אינד זאָ פּעל וועדער איין — גאַבריעל וואַראַדי: וואָ עס אללגעמיין היסט, ווירד דערזעלבע נעמעהר דיא וואהל יא אנגעהמען. ער זאָלל דעסמאל געוויסערט האבען: „איך האבע פאַרליאָרען ניכט וואַללען דע-פּוטירטער זיין. אללין דיא מיינע וועהלער מיך דעצ-נאָטהיינען, זאָ מוס איך איך וואַללען!“ (כ'שען איתו ער שיאער דער אני.) הערר וואַראַדי איזט אבערגענס אלס ווידע-פּיינער בעקאַנגט. „עס-האלב זיין ווידער-אינטרעסט אין דען ייבסמאַן ווירק-ליך אלס ווינשענס-ווערטה ערשיינט.

* (שרעקליכע וויטטערונגען אינד איבערשוועממונגען.) דער ווינטער איזט הייער צו פּיין אינד צו שטרענגע אינגעטרעטען. ווי האבען הייער 16 ביז 18 גראַד קעלטע — אינד דאָך זיהר אין מאַנכען גענעגדען אָרט-אינגאַרנס אינבעשוועמונגען אינגעטרעטען, דיא אין זיבענבירגען וואַרמעס „עסטער אינד דע-נען הערשטען. „אַיזיך דיא פאַן דאַרט האַמענ-דען פּלוסס גע אַנסען זיהר. אין דאַנדאַרש וואַ-וואַנאַר אין ערד-בעבען. אין בעזאָנדאַ (באַטשער קאָמיטאַט) האט עס גערגאַנגענעס אינד גערלוטשט. — דיא שוואַרט אַראַר בעפּיינדעס זיך עטעס אין דער-וועלבען גגאָאַהר. ווי סענדערן אים פאַרגען אַרדע. דער דאַרטיגע פּלוס מאַראָש איזט אינגעטרעטען אינד האט בעריטס דיא אינגעגענד אינבעשוועממט. נעסטערן אבענד איזט הייער אים אַראַר פאַללענ-דע דעפּעשע אינגעטראָפּפען: דיא גגאָאַהר וואַכסט פאַן שטונדע צו שטונדע. זאָ עבען וואַרדע אינ-געפּרלט. דאס אללע איינוואַהנער ווערדענד דער נאַנצען נאַכט וואַכען וואַללען. אים נאַטהרגענאַללס

נעשעפטסבעריכט

פעסטער פּרייזע.

נעטרייד-געשעפט. פאַן וויייצען וואַר גע-מעלדן פּיעל צו מאַרקט גענאַמען, דער פּעקוויס וואַר מעסיג. 8000 מצר' וואַרדען פּעקויפט.

וויייצען טהייס 700 מעטרצ' 76,5 קילאָ 12,20 גולד. — 800 מעטרצטר, 75,5 קילאָ 14,10 גולד. 300 מעטר-צטר' 75,3 ק' — 14. גולדען. 200 מטרצ' 75. קילאָ 14,25 גולד. 1000 מטרצ' 76,4 ק' 14,85 גול. — 100 מטרצ' 76,7 ק' — 14. גול. — 600 מטרצ' 75. קילאָ 14,20 גול. 500 מטרצ' 76 ק' 13,70 גול. — (אללעס פער דריי מאָנאַטע.)

גערסטע 8,40 גולד. —

קוקורוץ 7,75 גולד.

וויייצען פער פּיין-יאהר 14,95 — — 15. גולד.

האפער פער פּיין-יאהר 7,90 — 7,95 גולד.

קוקורוץ באַנאַטער פער מאַי-יוני 1880, 8,95 — — 9. גולד.

וויינער פּרייזע.

וויינער שלאַכט-פּיעה מאַרקט. דער אייג-טייעב איין דעם ווייטער שלאַכט פּיעהמאַרקטע אם 8-טען ד. מ. בעשטונד 2198 שטיק. דאַפאָן וואַרען: 1171 אינגאַריש 773 מאַהרישע אינד 245 דייטשע. דיא פּרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק. גאַנגאַרישע מאַסטן-אָכסען 53½ — 61 גולדען, אַלטיטש 53 — 61 גולד. דייטשע 54 — 62 גולד. —

פּראָגאַנוויאַרטיגער ווערקעהר: מאַיר בר"י ריין.

מאַנדורן.

אין דער הייגיגען איראַלטיטשען קולטסגע-מיינדע איזט דיא שטעללע איינעס שיהט ווידר קוראַ-ליר מיט „עלכער אין גלאַלט פאַן „אבגעגע-ליר 8 גולד, אייסערדעם 2 גולדען „אבגעגעליר אין דער געמיינדע מאַסאַ. אלס פּיטשעלע פּיר שיהט מיט דער איינגעהיילטען מאַנדאַלע בים אייס-טיאַאַטען דעם בשר פּלייטעס. געבסט פּייער וואַר-נונג אינד איינגעטעלל מקוה פּערבינדען, צו בעזוגע-גען. דעפּלעקטיריגדע האבען אידע געוויבע בע-לעגט מיט דעם נאַכטייג: אבער אידע פערטייט-דייט בחלבות שיהט ווידיק הראה עיפ שיג ראַשיגס אַדרינס אינד לענגנס דער בעטרעפּ-פּענען מאַלמיטשען פאַרטיי. 2) איינען פּראַטען ווייש-דעלייאַזען לעבענס אַנדעל. ווערענד פּעלליה דיעזעס מאַנאַט איינבערינגען. ניי פאַן אינגראַנגטען אַרטהאַראַסען ראַבבינען אייסגע-שטעללטע בעפּעהיגונגס-ווייסע ווערען בעזיר-וכטיגונג פּינדען. ביטעגאַמאַס געבלדעטען מאַלמי-דיסטען לאַנגען געבען-פּערדינגסטע אין אייזיכט געשטעללט ווערען. אייר ווייס ניר דען איינגעהלט צו פּראַגע-פּאַרטאַ בערפּעגען דאַס פּאַרבעטען געשטאַטעט ווערען. אינד ניר דעם אַרבעפּטר-טען ווערען דיא דייטשפּעזען פּעריטעט.

אזאַרא (מאַלגיער ראַטשטאַג, תר"מ.

(1-3) דער פּאַרשטאַנד.

פּרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבעללע.

פּרוכטע.	דייאַלעקטע	פער העקטאָליטער	פער 100 קילאָגראַם
וויייצען נייער באַנאַטער	—	—	—
„	„	75	13.70—13.85
„	„	76	13.95—14.05
„	„	77	14.15—14.25
„	„	78	14.30—14.40
„	„	79	—
„	„	80	—
„	מרייש	74	—
„	„	75	—
„	„	76	14.15—14.25
„	„	77	14.15—14.05
„	„	78	14.35—14.45
„	„	79	14.60—14.60
„	„	80	—
„	פּעסטער באַרען	74	—
„	„	75	13.65—13.35
„	„	76	13.—13.90
„	„	77	14.25—14.15
„	„	78	14.35—14.30
„	„	79	—
„	„	80	—
„	ווייסענבורגער	74	—
„	„	75	—
„	„	76	14.—13.90
„	„	77	14.15—14.05
„	„	78	14.35—14.25
„	„	79	14.50—14.40

פּרוכטע	דייאַלעקטע	פער העקטאָליטער	פער 100 קילאָגראַם
קאָרן		72	10.—— 9.85
גערסטע מאַלץ		62	10.75— 8.85
גערסטע פּיטשעל		62	7.75— 7.20
האַפער		41	7.60— 7.30
קוקורוץ באַנאַטער		—	7.85— 7.80
אַרדערד		73	8.00— 7.75
הויזען		—	8.10— 8.40
וויייצען	פער אקאַמאַר	—	—.—
	„	—	—.—
	„ פּרעזאַרי	14.95	—
	„	8.95	—
	„	—	—.—
	„	7.90	—.—
	„	—	—.—
	„ דעסס	—	—.—

באַללען-מעהל			
נומער	0	24	80
„	1	24	—
„	2	23	20
„	3	22	40
„	4	21	80
„	5	20	20
„	6	19	20
„	7	18	40
„	8	17	60
„	8½	15	80

דער באַללען פער 100 קילאָגראַם מיט זאַק

שפּייזיגס: אלטע פּעסטער פּרעסהעפע . . . 38.50
„ נייע „ וואַראַסדין . . . 35.50

קורז-טאַבעללע פאַם 9. דעצעמבער.

גלדן-קורז	קו.	פּל.
וולגער-אַשיג	—	100
הולאַנדיש	5	54
עסטערייך-אונגאַרישע 8 גולדען נעלד-		
שיין (20 פראַנקס)	9	30
נאַפּאָלעאָנאַר	9	30
דייטשע „ייסטאַנדאַרד	57	70
20 מאַרקשטיק	11	51
פּאַריזער-וויכסל	1	22

לאָזע.			
1854-יי פּערעינסטע שטאַאַטס-לאָזע		126	—
1860-יי „ „		131	30
דעטשע „ מיטעלע		135	50
1864-יי לאָזע צו 100 גולדען		166	—
דעטשע „ 50 „		165	25
האַאַס לוטעריגע		31	—
מיינגען-לאָזע		17	10
דרעזדען-לאָזע		179	50
מלאַין-לאָזע צו 40 גולדען		41	—
פראַנקפורט-אַם-מאַין-לאָזע		106	75
אויסבורגער לאָזע		25	50
וועלפּיש לאָזע צו 10 גולדען		17	—
מאַנטואַער לאָזע „ 20 „		20	50
אַסטער לאָזע „ 40 „		—	—
מאַראַב לאָזע „ 40 „		40	25
וויאַלאַפּ-לאָזע „ 10 „		18	—
מאַרס-לאָזע „ 40 „		54	—
וואַלדעקער לאָזע „ 20 „		23	—
סט.-גענעס לאָזע „ 40 „		46	25

לאָזע.	קו.	פּל.
סאַאַרלויער לאָזע צו 20 גולדען	—	26
פּרעמיע לאָזע „ 100 „	—	119
דייטשע „ 50 „	—	63
וואַלדעק-לאָזע „ 20 „	—	33
ווינדישגרעצער- „ 20 „	—	39
אונגאַרישע פּרעמיע-לאָזע צו 100 גולד.	108	50
דייטשע צו 50 גולדען	—	108
ווייגער לאָזע	120	25

ווערטה-פּאַפּיערע		
אונגאַרישע פּאַלאַי-פּענדע	96	15
אונגאַרישע נייטראַלישע אַסטענען	88	25
מעקסיקאַנישע	87	50
ווייבענדיגע	85	75
פּאַלאַיש	96	—
טונעלינער	92	75
אונגאַרישע אייזענבאַהן-אַקציען	113	70
ווינדישגרעצער-אַקציען-אַקציענבאַנק	88	75
פּאַפּיערע דער אונגאַרישען באַנק-		
פּרעמיע צו 5 אינגאַלד פּרעמיע	—	101
דער אונגאַרישען וואַסערלייטונגס-באַנק צו 5 פּרעמיע	—	91
דער אונגאַרישען אַלגעמיינען באַנק-		
פּרעמיע-אַנטהייל צו 5 אינגאַלד		
פּרעמיע	—	95
דייטשע צו 6 פּרעמיע	—	100
דער מעסטער פּאַסטעריאַל-באַנק	101	75
דער אַטטאַמאַן	74	25
דער נאַרבאָנער	132	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. Rosin.

Budapest, 1879. — Druck v. M. Burian, Waitnerboulevard.

(פאית) זינד אינס וואהל אינשעדליך. זיא האנדעלן היער בלאס מיט „אלטען האזען". דיא מאן זאגסט איין דען מיסט געוואָרפען העטטע. — אבער איהרע קינדער אונד איהרע ענקעל — דיעזע האנדעלן ניכט מעהר מיט „אלטען האזען". זאָנדערן בילדען זיך הערױן אונד בעהערשען דאנן אינזערע צייטונגען אונד אונזערע בארזע; עס איזט אבער נור נאטירליך, דאס דורך דיא „צייטונגען" דיא „אָפּפענטליכע מיינונג" אונד דורך דיא „בארזע" זעלבסט דיא „רעגירונג" בעהעררשט ווירד. זאָ געשיעהט עס, דאס אינזער גאנצעס שטאאטס-וועזען אין דער געוואלט דער נאכקאָממען יענער פּאָלנישען יודען זיך בעפינדעט, דיא צו אינס אלס „אלטע-האזען-הענדלער" איינגעוואנדערט זינד. עס מיססען דאהער דער ווייטערען איינוואנדערונג דער הויזיר-יודען איס פּאָלען ווירקזאמע שראנקען ענטגעגענגעזעטצט ווערדען!" — זאָ ווייט דיא יודען-פיינדליכען אויסלאססונגען דעם הערן פּראָפעססאָרס. דיא „בערלינער צייטונג" מאכט יעדאָך היערױף פאָלגענדע אייסערסט טרעפפליכע בעמערקונג: „וואהער פּראָפעססאָר דר' טרייטשקע אבשטאממט, וויססען וויר ניכט. אָב זיינע פאָרפאָהרען סלאווען, שפּאניער אָדער רומעניער וואַרען, דאס דירפטע פיעללייכט איהם זעלבסט ניכט בעקאננט זיין, זאָ פיעל איזט געוויס, דאס הערר דר' טרייטשקע איין געבילדעטער מאנן איזט, אין פאָלגע דעססען ער אין בערלין אוניווערזיטעטס-פּראָפעססאָר געוואָרדען, אָהנע דאס יעמאנד איס זיינע אינגעטליכע אבשטאממונג זיך קיממערטע. נון זאללטע אבער הערר דר' טרייטשקע אלס פּראָפעססאָר דער געשיכטע וויססען, דאס דיא פּאָלנישען יודען פאָר יאהרהונדערטען אין דייטשלאנד וואָהנטען אונד נור אין פאָלגע דער יודען-פערפאָלגונגען נאך פּאָלען אויסוואנדערטען, דא הייטע דיא יודען אין דייטשלאנד דיא בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג גענייסען, קאָממען זיא איס פּאָלען ווידער נאך איהרער אור-שפּרינגליכען דייטשען היימאטה צוריק. ווענן דאנן איהרע קינדער אונד ענקעל זיך הערױנבילדען אונד פערמאָגע דיעזער בילדונג אויך הערפאָררראגענדע שטעללונגען זיך ערריגגען, זאָ האבען זיא היעצו מינדעסטענס דאסזעלבע רעכט, וויא הערר טרייטשקע, דאס רעכט האטטע, פערמאָגע זיינער געלעהרזאמקייט פּראָפעססאָר דער אוניווערזיטעט צו ווערדען:" — עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דיעזע אויסעררונג העררן טרייטשקע אלסבאלד צום פערשטוממען געבראכט האט. איבריגענס בעדויערן וויר עס גאר ניכט, ווענן הערר פּראָפעססאָר טרייטשקע אלס יודען-פיינד זיך ערקלערט. דיעזער מאנן איזט יא בעקאננטליך פיהרער דער „זאָציאל-דעמאָקראַטישען" פּארטייא אין דייטשלאנד, וועלכע איס פערדאכטע רעוואָלוציאָנערער אומטריעבע שטעהט. וויענגסטענס ווירד מאן נון וויססען, דאס דיא יודען מיט דיעזער פּארטייא ניכט אין פערבינדונג שטעהען!

* (וויררען אין פאָלגע דעס יינגסטען מאָרד-פערזוכעס געגען דען רוסישען קאיזער.) איינעם וויענער בלאטטע ווירד איס פּעטערסבורג פאָלגענדעס בעריכטעט: זייט דעם יינגסטען שטאאטסגעהאבטען מאָרד-פערזוכע געגען דען רוסישען קאיזער הערשט אונטער דען הערפאָררראגענדסטען שטאאטס-מעננערן רוסלאנדס איינע גראָססע פערווירונג. דער אויסדרוק „פערווירונג" איזט איגדעס ניכט גענוג, מאן קאנן פיעלמעהר זאגען, דאס אין דען האָכסטען קרייזען „שרעקען אונד בעשטירצונג" העררשען. אללעס איזט בעזאָרגט וועגען דער צוקונפט. מאן איזט נינמעהר צור איבערצייגונג געקאָממען, דאס עטוואס געשעהען מיססע, אים דאס ערשיטטערטע רייך צו פעסטיגען. אונד דא שטעהען צווייא שטארקע, איינפלוסרייכע פּארטייען איינאנדער געגענאיבער, דיא זיך הארט בעקעמפּפען. דיא איינע פּארטייא בעהויפּטעט נעמליך פאָלגענדעס: „דאמיט דאס רייך געררעטטעט ווערדע, איזט פאָר אללעס „דער ריקטריטט דעם קאיזערס" אונבעדינגט נאָטהיג. דער קראָנפּרינץ מאגע זאָגלייך דיא רעגירונג אנטרעטען. דאס אלטע רעגירונגס-זיסטעם אונד דיא אלטען פּערזאָנען אונד מיטטעל מיססען בעזייטיגט ווערדען; דיעזע טויגען איינמאל פיר דיא הייטיגען פערהעלטניססע ניכט מעהר; אונד ווערדען וויר זעלבסט דיעזעלבען ניכט בעזייטיגען, זאָ ווירד דיא פערביטטערטע בעפאָלקערונג שאָן וועגע אונד מיטטעל פינדען, דיא פערהאססטען פּערזאָנען איס דער וועלט צו שאפפען. דיעסמאל איזט דער קאיזערליכע האָפצוג גליקליכערווייזע געררעטטעט וואָרדען. ווער ווייס אבער, אָב איינע זאָלכע פערשוואָרונג פריהער אָדער שפּעטער ניכט בעססער געלינגען ווירד; טריפּפט איין זאָלכעס אונגליק איין, דאנן מוס מאן דאראויף געפאסט זיין, דאס ניכט בלאָס דיא פערהאססטען פּערזאָנען צו גרונדע געהען ווערדען, זאָנדערן גלייכצייטיג אויך דאס גאנצע רוסישע רייך יעממערליך צוזאממענשטירצען ווירד; דיעזעס מוס רעכטצייטיג פאָרגעביינגט ווערדען!" — דיעס איזט דיא מיינונג דער איינען פּארטייא, אן דערען שפּיטצע דער ערקראנקטע קראָנפּרינץ שטעהט. גאנץ ענטגעגענגעזעטצט איזט דיא אנזיכט דער אנדערן פּארטייא, וועלכע איס ווענגערען, יעדאך איינפלוסרייכען מעננערן בעשטעהט. דיעזע פּארטייא זאגט: „איין טהראָנ-וועכסעל דארף הייטע אונטער קיינען אומשטענדען שטאטטפינדען. קיין רוסישער מאָנארך איס דער געגענווערטיגען הערשער-פאמיליע ראָמאנאָוו האט נאך וועהרענד זיינעס לעבענס דיא רעגירונג איס הענדען געגעבען. דיא פיינדע ווירדען זאגען: קאיזער אלעקסאנדער האט איס פורכט דיא רעגירונג „איס שטיכע" געלאססען אונד זיך אינס „פּריוואט-לעבען" געפליכטעט. דאס ווירדע יא דיא פיינדע נאך מעהר ערמוטהיגען, וועהרענד דיא פיינדע דער מאָנארכיע אונד דעם שטאאטעס אללען מוטה איינגביסען מיססטען. היערױף דירפען וויר'ס דאך ניכט אנקאָממען לאססען. איינע זאָלכע „שוועכע" דארף מאן דען פיינדען ניכט צייגען!" — דער קאיזער זעלבסט שטעהט דיעזעס קאמפּפע דער פּארטייען גאנץ אינטהעטיג געגענאיבער. ער איזט קראנק אונד פערצאגט. ער קאנן זיך ניכט פיר דיא איינע אונד ניכט פיר דיא אנדערע אנזיכט מיט ענטשיעדענהייט ערקלערען! — דיא שטיממונג אין דען האָפּ-קרייזען איזט איינע זעהר געדריקטע. —

* (דיא ניהיליסטען אין רוסלאנד) האבען יעטצט אין אללען גראָססערען שטעדטען איינע קונדמאכונג אן אללע שטראססענעקען אייפּקלעבען לאססען, אין וועלכער עס פאָלגענדערמאסען הייסט: „איך דער לעטצטע מאָרדפערזוך אן דעם קאיזער פאָן רוסלאנד איזט איס איינפאנגע אינזערער רעוואָלוציאָנס-רעגירונג געשעהען. ווענן נון איך דיעזער מאָרד-פערזוך מיסלונגען איזט, זאָ האבען וויר דאך ניכט דען מוטה פערלאָרען, זאָנדערן האבען נאָך דיא ערפאַהרונג געוואָננען, דאס וויר דאס נעכסטע מאל אינזערען מאָרד-פערזוך אן דעם רוסישען קאיזער בעססער בעווערקשטעלליגען קאננען ווערדען."

* (רוסלאנד ווינשט דען פריעדען.) רוסלאנד, וועלכעס ביז יעטצט דורך זיינע עראָבערונגס-זוכט אונד קריעגס-לוסט גאנץ איירא-פּא בעאונרוהיגטע אונד אללע ארמעען איך דען קריעגס-פוס בראכטע — ביטטעט יעטצט זעלבסט אללע מעכטע אים דען פריעדען —. דא עס יעטצט אין זיינעם איננערן מיט דער רעוואָלוציאָן אונד מיט דען ניהיליסטען פיעל צו טהון האט. — איינע פּעטערסבורגער דעפּעשע פאָם 11. דיעזעס מעלדעט: דער רוסישע רייכס-קאנצלער פירסט גאָרטשאקאָף, דער ביז יעטצט לאנגע איס אויסלאנדע וואר, איזט נון ענדליך צוריקגעקעהרט. גלייך נאך זיינער ריקקעהר האט גאָרטשאקאָף דעם רוסישען קאיזער איינען נייא אויסגעפערטיגטען פּלאן איבער דיא צוקינפטיגע פּאָליטיק רוסלאנדס פאָרגעלעגט. דער אָבערסטע גרונדזאטץ אין דיעזעם פּלאנע איזט דער פריעדע, דען יעטצט רוסלאנד זעהר נאָטהיג האט. אים דיעזען פריעדען מאגליך צו מאכען, מיססען פאָר אללעס דיא פריינדשאפטליכען בעציעהונגען מיט דען נעכסטען נאכבאר-שטאאטען דייטשלאנד אונד עסטערייך-אונגארן הערגעשטעללט ווערדען. וועהרענד זיינעם איינפענטהאלטע אין בערלין האטטע זיך גאָרטשאקאָף דיא מיהע גענאָממען, דיא אין לעטצטערער צייט געשטאָרטע פריינדשאפט צווישען רוסלאנד אונד דייטשלאנד ווידער הערצישטעללען — אונד גאָרטשאקאָף גלייבט, דאס איהם דיעזעס אונטערנעהמען געלונגען איזט. נון וויל ער דיא פריינדשאפט צווישען רוס-

---

דער שפּיטאלס-ארצט מערקטע גלייך, דאס סאמועל אלעקסאנדראָוויטש פאָן איינעם אונהיילבארען וואהנזינן בעפאללען אונד דאס פיר איהן מעהר קיינע רעטטונג פאָרהאנדען איזט — דאָך פערשראססטע ער זיינע טאָכטער אונד זאגטע, זיא מאגע דען פאטער אלליין לאססען, דאמיט זיא איהן דורך איהרע געגענוואַרט ניכט אויפרעגע.

דבורה (פעאָדאָרא) גלייבטע אויך, דאס עס באלד איהרעם פאטער בעססער ווירד — אונד רייזטע דאנן איינסט-וויילען מיט דען איבריגען נאך סינאָוו.

היער האָרטע זיא נון אויך, דאס דער ארמע בריישנאס הערש סמיכאָוו צום וואהנזיננע ווערדען איזט —, דא מאן זיינע ברויט געוואלטזאם מיט איינעם אנדערן פערהייראטעטע. —

„נאָטט אים הימעל! (ריעף זיא) איך העטטע ביינאהע דאראן פערגעססען! — נון, דיעזעס אונגליק קאנן לייכט אבגעהאלפען ווערדען!"

אלס הערש סמיכאָוו אונד רייוועלע אין געגענוואַרט דער מוטטער פרומט דאריבער בוטטער קלאגטען, דאס מאן דען פערשוואונדענען יונגען מאנן, מיט דעם רייוועלע געוואלטזאם פערהייראטעט ווארדע, ניכט מעהר אויספינדען קאנן — ווארדע אן דיא טהירע פלאָטצליך געקלאָפּפט — אונד הינין טראט יענער שאָנע יונגע מאנן, דער דאניעל (דניאל) געהייסען, — ער שטירצטע זיך אים ריוועלע'ס האלז, אומארמטע אונד קיססטע זיא אונד ריעף: „מיין ליעבעס ווייב, איך האבע דיך ווידער געפונדען!"

— בער דען יונגען מאנן שטירצען —, דא וואָרף דיעזער פּלאָטצליך זיין מעננער-געוואנד אב — אונד פאָר דען ערשטוינטען שטאנד פעאָדאָרא — אָדער איינענטליך דבורה!

רייוועלע קאננטע אנפאנגס פאָר איבערראשונג קיין וואָרט הערפאָרבריננגען, דאנן אבער קאם זיא צו זיך — אונד זאגטע: „וואָרט' פעאָדאָרא, דיינע שטיממע קאם מיר גלייך דאמאלס אין יענער אונגליקס-שטונדע בעקאננט פאָר (ווערע 32-סטע פאָרטזעטצונג) —; אבער ווארום האסט דוא ביז יעטצט געשוויעגען, פעאָדאָרא!"

„מיין נאמע איזט דבורה, אונד איך האבע ביז יעטצט געשוויעגען, וויל איך איינע וואהנזיננינע ניהיליסטין אונד געגען יעדע הייראטה וואר. איך וואללטע דיך נור פאָן דער האנד דער באָזע-ווייכטע רעטטען, זאָנסט ניכט — אונד אלס איך דיינעם וואגען נאכגעיעהען אונד דיך אין זיבערהייט וואוסטע, דא קעהרטע איך נאך געמיראָוו צוריק, איך האטטע דאבייא אויך איינען געבענג-צוועק, איך וואללטע מיינען פאטער רעטטען, וואס מיר אבער ניכט געלונגען איזט."

„אבער מאן האט דיך יא דאמאלס אין דאס איזענבאהן-קופּעה איינשטייגען געזעהען, ווארים קאננטע מאן דיך ניכט פינדען?"

„וויל איך אלס מאנן פערקליידעט איינגעשטיגען — אונד דאנן ווידער אלס מעדכען אויסגעשטיגען בין. — אלס אלעקסאנדרא דיך אויסליעפערן מוסטע, שיקטע זיא מיך גלייך אלס מאנן פערקליידעט צו דיינער רעטטונג אויס, דיא מיר דאנן באלד מיסלונגען וואַרע, דא איך פערהאפטעט ווארדע — אונד נון וואר געראדע איך דאצו אויסערוועהלט, נעוואלטזאם מיט דיר פערהייראטעט צו ווערדען; זעהען וויר ניכט אויך אין דיעזעם דאס ווערק דער גאָטטליכען פאָרזעהונג?" —

פעאָדאָרא מוסטע זיך דאנן אויך פאָר פרומקין אונד יענען צווייא צייגען אין דיעזעם מעננער-געוואנד צייגען, דאמיט זיא ערקעננטען, אָב זיא דיעזעלבע פּערזאָן, דיא דאמאלס פאָר איהנען ערשיענען וואר, איזט — אונד דער סינאָווער ראבבינער ר' אהרן נישעלס קאָננטע ענדליך דיא טרויאונג צווישען רייוועלע אונד הערש פאָרנעהמען. —

אויף דיעזער האָכצייט וואַרען אללע אינזערע בעקאננטען: שאָריש דיוואל זאממט שוועסטער, לילייענטהאל זאממט קוזינע דבורה, ר' תנחום אונד זיינע טאָכטער, נחמן חלצאל אונד זיסקינד, דער פּערשיסבער אונד קאָצקער חסיד האבען זיך ענדליך ביים גלאזע וויין אויסגעזאָהנט. עס וואר איינע פריידיגע האָכצייט פיר אללע אנוועזענדען, נור ר' תנחום אונד זיינע טאָכטער וואַרען איין וועניג טרויריג. —

לואיזע דיוואל קעהרטע דאנן צו איהרעם מאננע צוריק, ראָבערט לילייענטהאל הייראטעטע זיין געשוויסטער-קינד דבורה — נחמן חלצאל בעקאם זיינע בעלאָהנונג אונד קעהרטע נאך פּעטערסבורג צוריק — אונד ר' תנחום לעבט נאך הייטע צוריקגעצאָגען אין דעם קליינען אָרטע סינאָוו אונד פינדעט טראָסט אין דער לעהרע גאָטטעס. — סאמועל אלעקסאנדראָוויטש, וועלכער אויף איינע זינדיגע ווייזע זיין ווייב איינען עהע-בריף בעגעהען ליעס, שטארב אים אירענהויזע. — מיט איהם אבער ענדעטע דער פלוך דיעזער פאמיליע אלעקסאנדראָוויטש. — ע נ ד ע.

אלסבאלד צוזאממענטרעטענדע קראָנ-ראטה צו בעשליעסען האבען ווירד. דאס צור ענטשיידונג דיעזער האָכוויכטיגען אנגעלעגענהייטען, וועלכע איינע גענצליכע אומענדערונג דער איננערן אונד אייסערן פּאָליטיק רוסלאנדס הערבייפיהרען זאָללען, איין איינפאכער מיניסטעררראטה, זעלבסט אונטער דעם פּאָרזיטצע דעם קאיזערס, ניכט גענוגען ווירדע, דאס איזט וואָהל לייכט איינצוזעהען!"

זאָ ווייט דאס פּעטערסבורגער בלאטט איבער צוועק אונד אויפגאבע דעס איינצובערופענדען רוסישען קראָנ-ראטהעס. בעטראכטעט מאן יעדאָך דיא זאכע נעהער, זאָ ווירד עס מיט דער ערטהיילונג איינער „קאָנשטיטוציאָן" אין רוסלאנד ניכט זאָ גלאטט אבלויפען, וויא עס פיר דען ערסטען אויגענבליק שיינט. ווער עווינ אין איינעם פינסטערן לאָכע געשטעקט, ערטראָגט אונמאָגליך דיא העלל-לייכטענדען זאָננען-שטראהלען. ער ווירד עבען פאָם ליכטע נור געבלענדעט. דאס רוסישע פאָלק, וועלכעס זייט יאהר-טויזענדען אין דער דריקענדסטען שקלאווערייא שמאכטעט, ווירד דיא פרייהייט אונד דיא „קאָנשטיטוציאָן" ניכט ערטראגען קאָננען. עס איזט דיא געפאהר וואהרשיינליך, דאס דיא בעפאָלקערונג דיא קאָנשטיטוציאָנעללע פרייהייט נור צור שטיפטונג איינער גראָסען רעוואָלוציאָן בענוטצען ווירדע. אנשטאטט איינער אויסזאָהנונג דעם פערביטטערטען פאָלקעס קאנן דיא קאָנשטיטוציאָן איינען ענטגעגענגעזעטצטען ערפאָלג האבען: נעמליך איינע בלוטיגע רעוואָלוציאָן, אין וועלכער רוסלאנד פלאָטצליך אונטערגעהען ווירד. מאן ווירד אלזאָ אים רוסישען קראָנ-ראטהע וויססען, דאס איין געדריקטעס אונד געקנעכטעטעס פאָלק ניר „נאך אונד נאך" אן דיא פרייהייט זיך געוואָהנען קאָנן. עס איזט דאהער קוים צו ערווארטען, דאס רוסלאנד אין דיעזעם יאהר-הונדערטע איינע ווירקליכע „קאָנשטיטוציאָן" האבען זאָלל. זאָפיעל בעטרעפפס דער איננערן פּאָליטיק. —

וואס דיא אייסערע פּאָליטיק אנבעלאנגט, קאנן דער רוסישע קאיזער ניכט צור רוהע קאָממען, וויייל דייטשלאנד מיט עסטערייך-אונגארן אין בינדניס אבגעשלאָססען. אללײן היעראן ווירד רוסלאנד שווערליך מעהר ענדערן קאָננען. זאָ פיעל איזט ריכטיג, דאס וועגן רוסלאנד איינע „קאָנשטיטוציאָן" העטטע, עס אלס דריטטער אין דאס דייטש-עסטערייכ-אונגארישע בינדניס עהער הינײנפאססען ווירדע. אללײן עבען פיר איינע „רוסישע קאָנשטיטוציאָן" איזט, וויא בערייטס געזאגט, אין דיעזעם יאהרהונדערטע וועניג אויסזיכט פאָרהאנדען.

פיעל גלויבווירדיגער ערשיינט אונס דאהער דיא אייסערונג דער „מאָסקויער צייטונג" איבער צוועק אונד אויפגאבע דעס אין רעדע שטעהענדען רוסישען קראָנ-ראטהעס; דיעזע שרייבט אונטער אנדערעם: „וויר לאססען אונס פאָן דען רעגיערונגס פריינדליכען בלעטטערן ניכט בעשווינדלען. דער קראָנ-ראטה ווירד ניכט איבער איינע „קאָנשטיטוציאָן" אונד ניכט איבער „אייסערסטע בינדניססע" פערהאנדעלן. דער קאיזער האט יא אם 2-טען דעצעמבער היער אָפפענטליך פערקינדעט, דאס ער דיא רעוואָלוציאָנערען אומטריעבע מיט אללער שטרענגע אונטערדריקען ווערדע. עס האנדעלט זיך נון אלזאָ ניכט אים דיא איינפיהרונג איינער „קאָנשטיטוציאָן", זאָנדערן אים געגענטהיילע: אים דיא איינפיהרונג איינעם גראָססען ד ר ו ק ע ס. — ה י ע ר ו י ף, ניכט אבער אויף איינע „קאָנשטיטוציאָן" האט זיך דאס פאָלק אין רוסלאנד געפאסט צו מאכען! איינען צווייטען פערהאנדלונגס-פונקט דירפטע דער „טהראָנ-וועכסעל" בילדען. — אונד אויך דיעזער „טהראָנ-וועכסעל" דירפטע קוים איינען גינסטיגען ערפאָלג האבען. אלעקסאנדער II. האט נעמליך וויעדערהאָלט דיא איינפיהרונג פאָן פאָלקס-פרייהייטען אין אויסזיכט געשטעללט. ער ערשיינט אלזאָ מיט זיינעם וואָרטע פיר דיא פרייהייט פערפפליכטעט. אים דיעזעם גרונדע זאָלל נון דער קראָנפּרינץ דיא רעגיערונג איבערנעהמען, וויייל ער נאך פרייע האנד האט צור איינפיהרונג נייער פאָלקס-בעדריקענדער מאסרעגעלן!" —

וויר האבען דיא פערשיעדענען אנזיכטען צווייער בעדייטענדער בלעטטער רוסלאנדס איבער צוועק אונד אויפגאבע דעס „קראָנ-ראטהעס" אנגעפיהרט. דיא נעכסטע צוקונפט ווירד אונס דאריבער אויפשלוס ערטהיילען, ו ו ע ל כ ע אונטער דיעזען אנזיכטען דיא ר י כ ט י ג ע געוועזען איזט!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (מ אָ ר ד-פ ע ר ז ו ך אויף א י י נ ע ן ו י צ ע-ק אָ נ י ג.) אים קאלקוטא (ענגליש-אינדיען) ווירד פאָם 11-טען דיעזעם פאָלגענדעס טעלעגראפירט: „היינטע אבענד לאנגטע היער דער ענגלישע וויצע-קאָניג לאָרד ליטטאָן אן. איין מאנן פייערטע אויף דענזעלבען צוויא שיססע אב, אהנע איהן געטראָפפען צו האבען. דער פערברעכער וואורדע פערהאפטעט!" — (ביזהער האבען דיא מאָרד-פערזוכע נור געגען דיא מעכטיגען מאָנארכען שטאטטגעפינדען. נון פאללען דיא מאָרדער אויך איבער איינען איינפאכען וויצע-קאָניג הער, דער אים גרונדע גענאָממען נור איין ד י ע נ ע ר איזט אונד דאס טהון מוס, וואס איהם פאָן לאָנדאָן אויס אויפגעטראגען ווירד. דער ארמע וויצע-קאָניג קאנן זיך נימעהר איינבילדען, איך איין גראָסער מאָנארך צו זיין, דעססען לעבען בעדראָהט איזט! — איין נייעס לאָנדאָנער טעלעגראממס מעלדעט: „יענער מאנן, וועלכער פערהאפטעט וואורדע, וויייל ער אויף דען ענגלישען וויצע-קאָניג איינען שוס אבגעפייערט, שטעללטע זיך אלס „בערויישטער" אינדיאנער הער-אויס." — וויא עס שיינט, גאָננט מאן דעם ארמען וויצע-קאָניג ניכט דיא עהרע, פאָן איינעם אָרדענטליכען ניהיליסטען אָדער זאָציאל-דעמאָקראטען אנגעשאָססען צו זיין. זאָלכע לייטע פאססען פיר מעכטיגע מאָנארכען. זאָ איין איינפאכער וויצע-קאָניג מוס זיך דאמיט בעגניגען, פאָן איינעם „בערויישטען" אינדיאנער אנגעגריפפען צו ווערדען. איבריגענס שיינט עס איין גליק צו זיין, דאס דער מאנן „בערוישט" וואר, דא זיין שוס זאָנסט דען וויצע-קאָניג ניכט פערפעהלט העטטע. דער וויצע-קאָניג דירפטע זיך דענקען: „מיר איזט ליעבער זאָ איין „בערויישטער" אינדיאנער, אלס איין ניכטערנער אונד פילאָזאָפישער ניהיליסט אָדער זאָציאל-דעמאָקראט, דעססען שוס זעלטען פעהל געהט!"

* (מ ו ק ט ה א ר פ א ש א פ אָ ר ג ו ז י נ י ע.) וויא אים צעטיניע, דער הויפטשטאדט מאָנטענעגראָס, פאָם 12-טען דיעזעם טעלעגראפירט ווירד, איזט מוקטהאר פאשא פאָר דער שטאדט גוזיניע אין אלבאניען אנגעלאנגט, וואָ ער וועגען פריעדליכער איבערגאבע דיעזער שטאדט נעבסט איינגען אנדערען אלבאנעזישען אָרטשאפטען אן מאָנטענעגראָ אונטערהאנדעלט. לויט דעם ערוועהנטען טעלעגראממס איזט יעדאָך וועניג אויסזיכט פאָרהאנדען, דאס דיא אלבאנעזען פרייוויללינ אין איינען אנשלוס אן מאָנטענעגראָ וויללינען ווערדען. — נון, וועננ עס צו איינעם בלוטיגען צוזאממענשטאָסע צווישען אלבאנעזען אונד מאָנטענעגרינערן קאָממט, זאָ מאָגע זיך מוקטהאר פאשא יא אין אכט נעהמען. פאָר איינינען וואָכען היעס עס, דאס ער פאָן דען אלבאנעזען ערמאָרדעט וואורדע. דיעזע נאכריכט ערוויעז זיך אלס אונוואהר. וואס אינדעס ביזהער ניכט געשעהען, דאס קאנן יא שפּעטער איינטרעפפען. מיט דען אלבאנעזען לאָסט זיך איינמאל ניכט שפאססען. וועננ זיא דען מעהעמעד אלי פאשא אבגעשלאכטעט, ווערדען זיא אויך פאָר מוקטהאר פאשא ניכט מעהר רעשפעקט האבען, וועננ דיעזער נאך לאנגע אונטער דיעזעם ווילדען אונד ערביטטערטען פאָלקע וויילט.

* (ב ל ו ט י ג ע ר צ ו ז א מ מ ע נ ש ט אָ ס צ ו ו י ש ע ן ע נ ג ל ע נ ד ע ר ן א ו נ ד אַ פ ג ה א נ ע ן.) איינע לאָנדאָנער דעפעשע פאָם 11. דיעזעם מעלדעט: איינע ענגלישע ארמעע-אבטהיילונג שטיעס אין דער נעהע פאָן קאבול מיט דען אפגהאנען צוזאממען. דיעזע וואָללטען דען ענגלענדערן דען איינצוג אין דיא הויפטשטאדט קאבול פערוועהרען. זייטענס דער ענגלענדער וואר איין פעה-

---

פּאָלליעטאָן.

דיא רעפאָרמאציאָן אונד דיא יודען.

ליעבער לעזער! וויר וואָללען דיר גלייך דען טיטעל אונזערער נייען ערצעהלונג, וועלכע איין שטיק וועלט-געשיכטע בילדעט, דייטליך ערקלערען.

„דאס לאטיינישע וואָרט „רעפאָרמאציאָן" בעדייטעט איינע אומגעשטאלטונג, איינע נייערונג אונד פערבעססערונג, בעזאָנדערס אין רעליגיאָנס-אנגעלעגענהייטען. וויר וואָללען אבער היער ניכט פאָן אירגענד איינער נייערונג אונד פערבעססערונג אין דער יידישען רעליגיאָן ערצעהלען, דא היער נייערונגען אונד פערבעססערונגען אונצולעססיג זינד. אונטער דעם וואָרטע „רעפאָרמאציאָן" פערשטעהט מאן אין דער וועלט-געשיכטע דיא גראָסע אומגעשטאלטונג אין דער קאטהאָלישען רעליגיאָן, וועלכע אים יאהרע 1517 ענטשטאנדען איזט. פאָללע 15 הונדערט יאהרע עקסיסטירטע פיר דיא קאטהאָליקען נור דיא ראָמיש-קאטהאָלישע רעליגיאָן, וועלכע דען פאפסט אלס אָבערהויפט האטטע. ערסט אים זעכצעהנטען יאהר-הונדערט ענטשטאנדען נייע כריסטליכע רעליגיאָנס-פארטייען, וועלכע זיך פאָם פאפסטע לאָזרייססען אונד פערשיעדענע רעפאָרמירטע, לוטהעראנישע אונד קאלוויניסטע רעליגיאָנען בילדעטען. —

מיט דיעזער צייט דער „רעפאָרמאציאָן" בעגיננט דיא „נייערע צייט" אין דער וועלט-געשיכטע — אונד וויר וואָללען היער דאצו אויך אויס דער געשיכטע דער איזראעליטען ערצעהלען, וויא עס מיט דען יודען צור צייט דער רעפאָרמאציאָן ערגאנגען איזט, אונד וועלכען איינפלוס דיא רעפאָרמאציאָן אויף דיא יודען אונד דיא יודען אויף דיא רעפאָרמאציאָן האטטען. אין דיעזעם בעלעהרענדע שטיק אויס דער וועלט-געשיכטע אונד אויס דער געשיכטע דער איזראעליטען זאָלל אבער אויך איינע זעהר אונטערהאלטענדע ערצעהלונג איינגעפלאָכטען ווערדען, וועלכע האָכסט שפאננענד אונד אינטערעססאנט איזט. היער ווירסט דוא אויך דיא לעבענס-בעשרייבונג איינעס מאננעס פינדען, וועלכער צו יענער צייט דער גראָסטע פערטהיידיגער דער יודען וואר.

יעדער יודע זאָלל דיא געשיכטע זיינעס פאָלקעס קעננען. פיעלע קעננען דיא געשיכטע דער יודען נור אויס דעם חומש ביז צו יהושע; פיעלע, וועלכע גאנץ תנ"ך געלערנט האבען, קעננען דיא יידישע געשיכטע ביז צו בית שני, אונד דיאיעניגען, וועלכע אויך גמרא געלערנט האבען, קעננען דיא געשיכטע דער איזראעליטען ביז צום יאהרע 500. — וואס איזט אבער מיט דען יודען זייט אבשלוס דער גמרא, זייט 1400 יאהרען געשעהען! 1400 יאהרע בילדען איינע וועלט פאָן פערשיעדענען צייטען, אונד וואס איזט מיט דען יודען וועהרענד דיעזער צייטען פאָרגעגאנגען?

יעדער אונגאר מוס דיא געשיכטע דער אונגארן ביז אויף דיא נייעסטע צייט קעננען, וויא יעדער געבילדעטע דייטשע דיא געשיכטע דייטשלאנדס קעננען מוס; ווארום זאָלל ניכט יעדער יודע דיא געשיכטע דער יודען קעננען?

וויר האבען עס אונס דאהער אין לעטצטערער צייט פעסט פאָרגענאָממען, נאך אונד נאך דיא אינטערעססאנטעסטען אונד דענקווירדיגסטען אבשניטטע אויס דער געשיכטע דער איזראעליטען אין אונזערעם פּאָלליעטאָן נעבסט איינעם אינטערעססאנטען ראָמאן, וועלכער דיא בעלעהרענדע געשיכטע אויך אונטערהאלטענד מאכט, צו ליעפערן. — זאָלכע ראָמאנע, וועלכע וואהרע אונד אינטערעססאנטע בעגעבענהייטען אויס דער וועלטגעשיכטע ענטהאלטען, הייסען „היסטאָרישע ראָמאנע" אונד ווערדען פאָן יעדעם וויס-בעגיעריגען, דער זיך ניכט בלאָס אונטערהאלטען, זאָנדערן אויך אין דער געשיכטע בעלעהרען לאססען וויללל, אם ליעבסטען געלעזען. —

וויר בעגיננען נון יעטצט מיט דער געשיכטע דער יודען צור צייט דער רעפאָרמאציאָן — אונד וואָללען עס גלייך צום בעגיננע דער געשיכטע זאגען, דאס יענע רעפאָרמאציאָן אונטער דען קאטהאָליקען נור דורך איינע גראָסע דיספוטאציאָן וועגען דעם טאלמוד'ס (דורך איינען פלפול וועגען דער גמרא) ענטשטאנדען איזט.

צו אנפאנג דעם זעכצעהנטען יאהר-הונדערטס האטטע עס דער דייטשע יודענ-האסס בעזאָנדערס אויף דיא פערניכטונג דער גמרא אבגעזעהען. דען אנפאנג צור בעשימפפונג דער גמרא מאכטע יאָהאנן פפעפפערקאָרן. ער וואר איין יודע אויס מעהרען אונד נאכדעם ער געשטאָהלען האטטע אונד וועגען דיעזעם דיעבשטאהלעס אבגעשטראפט וואורדע, ליעס ער זיך טויפען — אונד וואורדע איין „געלעהרטער קאטהאָליק", דער זיך דאנן וועהרענד זיינעם גאנצען לעבענס מיט דער בעשימפפונג אונד פערליימדונג דער גמרא בעשעפטיגטע.

פפעפפערקאָרן בעגאב זיך צו דען דאָמיניקאנערן נאך קעלן (דאָמיניקאנער ווארען דאמאלס הערומוואנדלנדע גייסטליכע פרעדיגער) אונד זאגטע איהנען, דאס אללעס שלעכטע אונד באָזע אין דער גמרא ענטהאלטען זינד, אונד דאס מאן זעהר גוט דאראן טהון ווירדע, וועננ מאן דיא גאנצע גמרא פערברעננען מאכטע. אין אללען זיינען ביכערן העטצטע פפעפפערקאָרן געגען דיא יודען אונד ערמוטהיגטע

לער געמאכט. דאס איינצעלנע אבטהיילונגען פֿאַר דער הייפּטשטאדט ערשיינען זיך. בעפֿאָר דיא ענגלישע הייפּטשטאדט דאַרף איינטראַפֿן. דיעס בעניטצטען דיא אַפּגראַנען, אום דיא ענגלישען סאָלדאַטען מיט גראַסער אָבערמאַכט צו אָבערפֿאַלען. דער ענגלישע גענעראַל מאַקפּערזאָן בראַכטע דעם פֿינדע אַם 11. דיעזעס גראַסע פֿערלוסט ביא אונד גרייפֿט דענגעלבען הייטע נאָך איינמאָל אָן, דיא פֿינדלעכען אַפּגראַנען בעפֿינדען זיך אינדעם אין גראַסער אַנצאָהל אין דער נעהע דער הייפּטשטאדט קאַבול, וועלכע דיא מיט גראַסער אָסטערער פֿערטהיידיגונג (דיא עס שיינט, זונדער דיא אַפּגראַנען בעגרייפֿען פֿאַרען בעראַטענע געשיקטע אום דיא „צילום", וועלכע נעמעדר וויכטיג אַנגעלעגט אָבערוועלטיגט זונד. דיא אַפּגראַנען זונד עבען ביא דעם געביל־דעטער אונד פֿערשטעדען דאס כרעפֿטיגען רעכט גרינדליך.) — איינע גיעריגע דעפּעשע פֿאַם 15. דיעזעס מעלדעט: דיא ענגלענדער האבען אינען גראַסען זיעג אויבער דיא אַפּגראַנען עראַרגען. דער פֿינד האט גראַסע פֿערלוסט. דער פֿערלוסט דער ענגלענדער בעטראַגט אַן טאָדטען: 6 אָפֿיציערע אונד 37 מאַנן; אַן פֿערוואונדעטען: 10 אָפֿיציערע אונד 66 מאַנן. דיא אַפּגראַנען גרייפֿען (!) 10 מאַנן שטאַרק דיא ענגלענדער אַן אונד עראָבערטען 4 קאַנאָנען, וועלכע דיא ענגלענדער יעדאָך שפּעטער צוריקגעאָבערטען. דיא שטעלונג דער אַפּגראַנען איז נאָך אומזיכער אינע זעהר פֿעסטע.

" (דיא דעלעגאַציאָנען. — דער) זונד פֿאַן זיינער מאַיעסטעט דעם קאַיזער פֿיר דען 16. דיעזעס נאָך „יען אינבעריפֿען „אַרדען. דיא דעלעגאַציאָנען „ערדען אנפֿאַנגס אינען שיריען שטאַנדפּונקט האַבען. דיא דאַבען בעקאַנטליך דיא אַפּגאַבע, דיא געמיטלאַמען אַן אַסאַנען צו בעזעלוגען, אונטער דיעזען געמיטלאַמען אַסאַבען ניממט נאַטירליך דאס געמיטלאַמע מיליטער־באַרטשע דען עיסטען פּלאַטען אין. אין דיעזעס אינגבליקע דאַט „אַרד דאס עסטערייכישע אבערהויז. נידט אבער אין דאס אבנעאַרדנטען־הויז דאס אַרטעגעזעטען בערייטס אנגענאַמען. עס פֿאַנט זיך אַלזאָ: „אַרדען זיך דיא דעלעגאַציאָנען אין אינע פֿערדאַנטלונג דעם מיליטער־באַרטשעס אינלאַסען קאָנען. עגן פֿאַרלוסט נידט אינמאָל דיא דאַזע דעם אַרעע־שטאַנדעס געזעטצלך פֿעסטגעשטעלט איז; דאַפֿענגליך „ווערד זיך דאס אבנעאַרדנטען־הויז נינמערד מיט דער אנגאַהמע דעם מיליטער־געזעטצעס אום אַס עדער בעאַרלען, דאַמיט דיא פֿערדאַנלונג דער דעלעגאַציאָנען נידט אין שטאַנדע גראַטהען מיסען!

" (אַ „נ „ע זעהר „„ב „נ „ע „ע „נ „ט־ש „„ד „נ „נ.) אין דיעזיגער קיינמאַן, דער אום דיא הערשער, דיא זונדען צו פֿערטיידיגען אונד דיא „ידישען בינגען צו פֿערבינדען.

עס בעגאַב זיך אייך צו דער פֿרעצפֿסען קונגגרעס, וועלכע איינע שוועסטער דעם אַמעריקאַנישען אונד אבערשטעגען פֿאַסט יאָר. אונד דעמגעמעס עס איינע צוויטע, דאס נאָך פֿערגעטענע אַלדער „ידישען שיפֿסען דיא „ודען זיך שיפֿען ווערדען, דאַ נור דיא נסיא דיא „ודען פֿאַם טיפֿען אבדאַלטען, דורך מישלעך דיעער פֿרעצפֿסען געלאַנג עס דעם פֿפּפֿפּעקאָן, פֿאַן דעם קאָיזער דיא פּאַלל־מאַכט צו עראָבערען, אַלדע „ידישען שיפֿסען אינעראַלד אים דייטשען ריינע צו אונטערזוכען אונד צו פֿערנעמען.

שאָן דאַמאַלס עס זיין אַכטהונדערט דאַרזענדע אין וואַרפֿס, אין פֿאַנקפֿורט אַם מאין אונד אין אַנדערען אַרטען מיט אַיפֿער בעשיריבען — אַלס פּלאַטצלך דיא דעטונג דער נסיא פֿאַן אינעם בערייטען קאַטהאָליש־נגלערישען אייזענבאַנען וואָר. — דער נעשיפֿט „ודע יאָהראַנן פֿפּפֿפּעקאָן וואָללטע אַלדע „ידישע שיפֿסען פֿערנעמען, אונד דער נעבאַרענע קאַטהאָליק יאָהאַנן רייכלין דעשטעט אונד אונד אידיע „ידישען שיפֿסען.

ריינכלין האַטטע זיך נאָך אין זיינער פֿרעמדען וועגנד מיט דעם שטודיאָס דער העבראַיִשען שפּראַכע, מיט דער נסיא אונד יאָנאַס מיט דער קבלה (ידישע נעהיים־לעהרע) בעשעפֿטיגט. — דער בערייטטע קאָיזערליכע לייב־אַרצט ד' יוסף לאַמאַנ אונד ר' עובדיה ספֿורנו אוים דאַם וואָרען זיינע לעהרער אים הבראַיִשען. ריינכלין שטאַנד דאַמאַלס אין בריעף־וועכסעל מיט מעלאַנכטהאָן אונד דער אַנדערען „ידישען בינגען אונד פֿרעמדען.

ער בעגאַב זיך אייך צו דער פֿרעצפֿסען קונגגרעס, וועלכע איינע שוועסטער דעם אַמעריקאַנישען אונד אבערשטעגען פֿאַסט יאָר. אונד דעמגעמעס עס איינע צוויטע, דאס נאָך פֿערגעטענע אַלדער „ידישען שיפֿסען דיא „ודען זיך שיפֿען ווערדען, דאַ נור דיא נסיא דיא „ודען פֿאַם טיפֿען אבדאַלטען, דורך מישלעך דיעער פֿרעצפֿסען געלאַנג עס דעם פֿפּפֿפּעקאָן, פֿאַן דעם קאָיזער דיא פּאַלל־מאַכט צו עראָבערען, אַלדע „ידישען שיפֿסען אינעראַלד אים דייטשען ריינע צו אונטערזוכען אונד צו פֿערנעמען.

שאָן דאַמאַלס עס זיין אַכטהונדערט דאַרזענדע אין וואַרפֿס, אין פֿאַנקפֿורט אַם מאין אונד אין אַנדערען אַרטען מיט אַיפֿער בעשיריבען — אַלס פּלאַטצלך דיא דעטונג דער נסיא פֿאַן אינעם בערייטען קאַטהאָליש־נגלערישען אייזענבאַנען וואָר. — דער נעשיפֿט „ודע יאָהאַנן פֿפּפֿפּעקאָן וואָללטע אַלדע „ידישע שיפֿסען פֿערנעמען, אונד דער נעבאַרענע קאַטהאָליק יאָהאַנן רייכלין דעשטעט אונד אונד אידיע „ידישען שיפֿסען.

ריינכלין האַטטע זיך נאָך אין זיינער פֿרעמדען וועגנד מיט דעם שטודיאָס דער העבראַיִשען שפּראַכע, מיט דער נסיא אונד יאָנאַס מיט דער קבלה (ידישע נעהיים־לעהרע) בעשעפֿטיגט. — דער בערייטטע קאָיזערליכע לייב־אַרצט ד' יוסף לאַמאַנ אונד ר' עובדיה ספֿורנו אוים דאַם וואָרען זיינע לעהרער אים הבראַיִשען. ריינכלין שטאַנד דאַמאַלס אין בריעף־וועכסעל מיט מעלאַנכטהאָן אונד דער אַנדערען „ידישען בינגען אונד פֿרעמדען.

דער קאָיזער וועגדעט זיך אין ריינכלין, דאַמאַלס ער זיינע מיינונג אובער דיא „ידישען. „ועקע אבנעבע — אונד ריינכלין שפּעגדעט אַלדעס לאַב פֿיר דיא „ידישען שיפֿסען אונד שיפֿסבעט אובער פֿפּפֿפּעקאָן. וועלכען ער אַלס באַוויליגונג אונד אונטערסטרעדונג מעגשען בעגעגנעטע.

דיעער נעלעהרטען־שטייט אובער דיא נסיא „ידישען דען קאַטהאָלישען נעלעהרטען מאַנטע דאַמאַלס אין דער נאַנצען וועלט פֿיעל איינפֿלוס. פֿיעלע קאַטהאָלישע נעלעהרטע שריבען נעגען אונד פֿיעלע „ידישע שריבען פֿיר דיא נסיא.

אייך „ישע דעם „ודען־פֿיינדליכען ריינכלין שטאַנדען דיא נעלעהרטענסטען מענגע אַלדער לענדער, אונד וועלכע דיא פֿערשיעדענען פֿרעמדען, „ידישע דער קוריטיס פֿיינדע דער „ידישען זאַן זאַכען אונד דער „ידישען אַלדער פֿאַן „ידישען מעמבערן, האַבען ביא ריינכלין נעהאַלטען.

ריינכלין קומטעט זיך נידט אום דיא שטעפֿעריען אונד דיא בעגאַנען־פֿרוכ דיעער נעגנער, אַנדערען פֿערטיידיגטע מוטהאַלד דיא נעריכטע אַכטע — אונד בעראַטע עגליך דיא אַנגעלעגנהייט נאָך אַם פֿאַר דען אַבסטע! —

דא טראַט עגליך דער קאָיזער מאַקסימיליאַן אייך אונד שפּראַך זיינע „ייך דאַרבער אוים, דאַס ער צו זאַלדעס שטייטע דיא פֿרעאַלאַבסטע נעגנען — אונד עריקלעטע, דאַס ריינכלין אין פֿרעטהייטע דער וואַהרהייט אונד אין נעלעהרטער מאַנן זוים, אונד דאַס דער אַבסטע נידט טהון ווערדע, זונען ער דען בוסטען אונד באַוון נעגנען דעם שטעלע אים הבראַיִשען — אונד דער בערייטטע פֿרעפֿעסאָר מעלאַנכטהאָן, וועלכער איינגעלדר, דיא רעפֿאָרמאַציאָן דורכפֿיהרטע, האַבטע ביא ריינכלין הבראַיִש נעלערנט.

דער קאָיזער וועגדעט זיך אין ריינכלין, דאַמאַלס זיינע מיינונג אובער דיא „ידישען. „ועקע אבנעבע — אונד ריינכלין שפּעגדעט אַלדעס לאַב פֿיר דיא „ידישען שיפֿסען אונד שיפֿסבעט אובער פֿפּפֿפּעקאָן, וועלכען ער אַלס באַוויליגונג אונד אונטערסטרעדונג מעגשען בעגעגנעטע.

דיעער נעלעהרטען־שטייט אובער דיא נסיא „ידישען דען קאַטהאָלישען נעלעהרטען מאַנטע דאַמאַלס אין דער נאַנצען וועלט פֿיעל איינפֿלוס. פֿיעלע קאַטהאָלישע נעלעהרטע שריבען נעגען אונד פֿיעלע „ידישע שריבען פֿיר דיא נסיא.

אייך „ישע דעם „ודען־פֿיינדליכען ריינכלין שטאַנדען דיא נעלעהרטענסטען מענגע אַלדער לענדער, אונד וועלכע דיא פֿערשיעדענען פֿרעמדען, „ידישע דער קוריטיס פֿיינדע דער „ידישען זאַן זאַכען אונד דער „ידישען אַלדער פֿאַן „ידישען מעמבערן, האַבען ביא ריינכלין נעהאַלטען.

ריינכלין קומטעט זיך נידט אום דיא שטעפֿעריען אונד דיא בעגאַנען־פֿרוכ דיעער נעגנער, אַנדערען פֿערטיידיגטע מוטהאַלד דיא נעריכטע אַכטע — אונד בעראַטע עגליך דיא אַנגעלעגנהייט נאָך אַם פֿאַר דען אַבסטע! —

דא טראַט עגליך דער קאָיזער מאַקסימיליאַן אייך אונד שפּראַך זיינע „ייך דאַרבער אוים, דאַס ער צו זאַלדעס שטייטע דיא פֿרעאַלאַבסטע נעגנען — אונד עריקלעטע, דאַס ריינכלין אין פֿרעטהייטע דער וואַהרהייט אונד אין נעלעהרטער מאַנן זוים, אונד דאַס דער אַבסטע נידט טהון ווערדע, זונען ער דען בוסטען אונד באַוון נעגנען דעם אַרזאַ־זוטצע" דאַס, איז פֿאַר קיריעגעס צאַהלונגס־אינפֿאָרדן געראַרדען, דער דעזיגען לעאַפֿאַלד־שטעדטער באַנק־אַקציע־געזעלשאַפֿט שולדיגע דער־זעלבע עבענפֿאַלס איינע בעריטעגדע סומע, דעזיגע געזעלשאַפֿט גיבט ערווערבטע בים דעזיגען האַנדעלס־אונד „ענטפֿעל־נעריכט, דאַס דיא „זוטצע" דעם געפֿאַלענען קיינמאַנגעס אין דען בידדען ערווערבען טעמפּעלן, מיט בעשלאַג בעלעגט וואָרדען; — (דיעזעס פֿערפֿאַהרען איזט נאַנען גיא אונד מאַכטע אין דעזיגען „ידישען קרייזען מיט רעכט גראַסע סאָרגע אויפֿגעדעקט, דער אינגלעכליכע קיינמאַן קאַנן קום דעגענגען עטוואָס טהון, דאַ אַ דיעזע „זוטצע" איינען טהייל זיינעס פֿערמאַגענס בילדען אונד דען גלייבגעריגען אינטערעסטען דאַס רעכט צישעדעט. דיעזעס פֿערמאַגען צו עקסקליוזיוען, איינע אנדערע פֿראַגע איזט עס: אַב נ כט דער קלטס־פֿאַרשטאַנד דעגענגען איינע אינגעגרונג ערהעבען קאַנטע, דער קלטס־פֿאַרשטאַנד מיסטע דעגענגען עטוואָ פֿאַלגענדע איינגאַבע מאַכען: דיא טעמפּעל־זוטצע בילדען נידט אין פֿערזאַלבעס איינגעטהאַן וואָ עטוואָ אין דעזיגע, אין גרינדשטיק אָדער איינע פֿאַבריק, נעהמען ווי אַן, דער איינגעטהומער אַנגעגעבען זוטצע אין איינעם „ידישען טעמפּעל וואָללטע דעזיגע דעזיגען זוטצען אין איינען נידט־ווען פֿערקיפֿען, „ערע דעזיגע „אַלל געשאַפֿטעט? קאַנטע דער טעמפּעל־פֿאַרשטאַנד דעגענגען נידט אינשטיטוט? געוויס אַ! עס קאַנטע אַ אַנסט דער פֿאַלל אַינטרעטען. דאַס נידט־ווען וואָלטע זוטצע ערווערבען אונד דאַנן אין דער סינאַגאָגע זעלבסט דאַס גראַסע „אַרדען דעגענגען: דערווייל עריקדט מאַן. דאַס אין טעמפּעל־זוטצען נידט אין זאַלבעס פֿערזאַלבעס איינגעטהאַן בילדען. „ע עטוואָ אין דער, דא מאַן דאַס דער עבען „ערעס, דען טעמפּעל־זוטצען „ערעאַך ניר איינעס גלייבגעגעגאַנגענען פֿערקיפֿען דאַרף, דער טעמפּעל אַדער דיא סינאַגאָגע אַיבער אַלזאָ איינע אַרט אבערהאַרטע אַיבער אַלדע „זוטצע" אַיס. אַב־גלייך דעזעלבען פֿאַן דען איינגעלגען מיטגלידערען דער קלטס־געמינדע אַנגעקיפֿט „יאַרדען. — גין שיינט עס אונס, דאַס דער פֿאַרשטאַנד עבען זאַגען מיסען: דאַס עקסקליזאָס־רעכט אין טעמפּעל־זוטצע דאַן נידט געגעבען „ערדען. דא דעזע מיין „יסדליכעס „פֿעדאַלדיגס איינגעטהום" בילדען, זאַנדערן אינטער דער „אבערהאַרטע" דעם טעמפּעלס אדער דער סינאַגאָגע שטעהען. „ערע דעם נידט זאָ, דא קאַנטע אַ דער פֿאַלל אינטרעטען. דאַס נידט־ווען פֿיר עטוואָ אין שילדען דיא סינאַגאָגע־זוטצע אין זיך דיסען. „אַדאַן דיא סינאַגאָגע אינבערהיפֿט דען באַרטעטער אינעם „ישען נאַטטעטהום אינבעסען מיסען: — „ייר גלייבען, דאַס

דיא דעזיגע, דיא „ודען צו פֿערטיידיגען אונד דיא „ידישען בינגען צו פֿערבינדען.

ער בעגאַב זיך אייך צו דער פֿרעצפֿסען קונגגרעס, וועלכע איינע שוועסטער דעם אַמעריקאַנישען אונד אבערשטעגען פֿאַסט יאָר. אונד דעמגעמעס עס איינע צוויטע, דאס נאָך פֿערגעטענע אַלדער „ידישען שיפֿסען דיא „ודען זיך שיפֿען ווערדען, דא נור דיא נסיא דיא „ודען פֿאַם טיפֿען אבדאַלטען, דורך מישלעך דיעער פֿרעצפֿסען געלאַנג עס דעם פֿפּפֿפּעקאָן, פֿאַן דעם קאָיזער דיא פּאַלל־מאַכט צו עראָבערען, אַלדע „ידישען שיפֿסען אינעראַלד אים דייטשען ריינע צו אונטערזוכען אונד צו פֿערנעמען.

שאָן דאַמאַלס עס זיין אַכטהונדערט דאַרזענדע אין וואַרפֿס, אין פֿאַנקפֿורט אַם מאין אונד אין אַנדערען אַרטען מיט אַיפֿער בעשיריבען — אַלס פּלאַטצלך דיא דעטונג דער נסיא פֿאַן אינעם בערייטען קאַטהאָלישען נגלערישען אייזענבאַנען וואָר. — דער נעשיפֿט „ודע יאָהאַנן פֿפּפֿפּעקאָן וואָללטע אַלדע „ידישע שיפֿסען פֿערנעמען, אונד דער נעבאַרענע קאַטהאָליק יאָהאַנן רייכלין דעשטעט אונד אונד אידיע „ידישען שיפֿסען.

ריינכלין האַטטע זיך נאָך אין זיינער פֿרעמדען וועגנד מיט דעם שטודיאָס דער העבראַיִשען שפּראַכע, מיט דער נסיא אונד יאָנאַס מיט דער קבלה (ידישע נעהיים־לעהרע) בעשעפֿטיגט. — דער בערייטטע קאָיזערליכע לייב־אַרצט ד' יוסף לאַמאַנ אונד ר' עובדיה ספֿורנו אוים דאַם וואָרען זיינע לעהרער אים הבראַיִשען. ריינכלין שטאַנד דאַמאַלס אין בריעף־וועכסעל מיט מעלאַנכטהאָן אונד דער אַנדערען „ידישען בינגען אונד פֿרעמדען.

דער קאָיזער וועגדעט זיך אין ריינכלין, דאַמאַלס ער זיינע מיינונג אובער דיא „ידישען. „ועקע אבנעבע — אונד ריינכלין שפּעגדעט אַלדעס לאַב פֿיר דיא „ידישען שיפֿסען אונד שיפֿסבעט אובער פֿפּפֿפּעקאָן, וועלכען ער אַלס באַוויליגונג אונד אונטערסטרעדונג מעגשען בעגעגנעטע.

דיעער נעלעהרטען־שטייט אובער דיא נסיא „ידישען דען קאַטהאָלישען נעלעהרטען מאַנטע דאַמאַלס אין דער נאַנצען וועלט פֿיעל איינפֿלוס. פֿיעלע קאַטהאָלישע נעלעהרטע שריבען נעגען אונד פֿיעלע „ידישע שריבען פֿיר דיא נסיא.

אייך „ישע דעם „ודען־פֿיינדליכען ריינכלין שטאַנדען דיא נעלעהרטענסטען מענגע אַלדער לענדער, אונד וועלכע דיא פֿערשיעדענען פֿרעמדען, „ידישע דער קוריטיס פֿיינדע דער „ידישען זאַן זאַכען אונד דער „ידישען אַלדער פֿאַן „ידישען מעמבערן, האַבען ביא ריינכלין נעהאַלטען.

ריינכלין קומטעט זיך נידט אום דיא שטעפֿעריען אונד דיא בעגאַנען־פֿרוכ דיעער נעגנער, אַנדערען פֿערטיידיגטע מוטהאַלד דיא נעריכטע אַכטע — אונד בעראַטע עגליך דיא אַנגעלעגנהייט נאָך אַם פֿאַר דען אַבסטע! —

דא טראַט עגליך דער קאָיזער מאַקסימיליאַן אייך אונד שפּראַך זיינע „ייך דאַרבער אוים, דאַס ער צו זאַלדעס שטייטע דיא פֿרעאַלאַבסטע נעגנען — אונד עריקלעטע, דאַס ריינכלין אין פֿרעטהייטע דער וואַהרהייט אונד אין נעלעהרטער מאַנן זוים, אונד דאַס דער אַבסטע נידט טהון ווערדע, זונען ער דען בוסטען אונד באַוון נעגנען דעם אַרזאַ־זוטצע" דאַס, איז פֿאַר קיריעגעס צאַהלונגס־אינפֿאָרדן געראַרדען, דער דעזיגען לעאַפֿאַלד־שטעדטער באַנק־אַקציע־געזעלשאַפֿט שולדיגע דער־זעלבע עבענפֿאַלס איינע בעריטעגדע סומע, דעזיגע געזעלשאַפֿט גיבט ערווערבטע בים דעזיגען האַנדעלס־אונד „ענטפֿעל־נעריכט, דאַס דיא „זוטצע" דעם געפֿאַלענען קיינמאַנגעס אין דען בידדען ערווערבען טעמפּעלן, מיט בעשלאַג בעלעגט וואָרדען; — (דיעזעס פֿערפֿאַהרען איזט נאַנען גיא אונד מאַכטע אין דעזיגען „ידישען קרייזען מיט רעכט גראַסע סאָרגע אויפֿגעדעקט, דער אינגלעכליכע קיינמאַן קאַנן קום דעגענגען עטוואָס טהון, דאַ אַ דיעזע „זוטצע" איינען טהייל זיינעס פֿערמאַגענס בילדען אונד דען גלייבגעריגען אינטערעסטען דאַס רעכט צישעדעט. דיעזעס פֿערמאַגען צו עקסקליוזיוען, איינע אנדערע פֿראַגע איזט עס: אַב נ כט דער קלטס־פֿאַרשטאַנד דעגענגען איינע אינגעגרונג ערהעבען קאַנטע, דער קלטס־פֿאַרשטאַנד מיסטע דעגענגען עטוואָ פֿאַלגענדע איינגאַבע מאַכען: דיא טעמפּעל־זוטצע בילדען נידט אין פֿערזאַלבעס איינגעטהאַן וואָ עטוואָ אין דעזיגע, אין גרינדשטיק אָדער איינע פֿאַבריק, נעהמען ווי אַן, דער איינגעטהומער אַנגעגעבען זוטצע אין איינעם „ידישען טעמפּעל וואָללטע דעזיגע דעזיגען זוטצען אין איינען נידט־ווען פֿערקיפֿען, „ערע דעזיגע „אַלל געשאַפֿטעט? קאַנטע דער טעמפּעל־פֿאַרשטאַנד דעגענגען נידט אינשטיטוט? געוויס אַ! עס קאַנטע אַ אַנסט דער פֿאַלל אַינטרעטען. דאַס נידט־ווען וואָלטע זוטצע ערווערבען אונד דאַנן אין דער סינאַגאָגע זעלבסט דאַס גראַסע „אַרדען דעגענגען: דערווייל עריקדט מאַן. דאַס אין טעמפּעל־זוטצען נידט אין זאַלבעס פֿערזאַלבעס איינגעטהאַן בילדען. „ע עטוואָ אין דער, דא מאַן דאַס דער עבען „ערעס, דען טעמפּעל־זוטצען „ערעאַך ניר איינעס גלייבגעגעגאַנגענען פֿערקיפֿען דאַרף, דער טעמפּעל אַדער דיא סינאַגאָגע אַיבער אַלזאָ איינע אַרט אבערהאַרטע אַיבער אַלדע „זוטצע" אַיס. אַב־גלייך דעזעלבען פֿאַן דען איינגעלגען מיטגלידערען דער קלטס־געמינדע אַנגעקיפֿט „יאַרדען. — גין שיינט עס אונס, דאַס דער פֿאַרשטאַנד עבען זאַגען מיסען: דאַס עקסקליזאָס־רעכט אין טעמפּעל־זוטצע דאַן נידט געגעבען „ערדען. דא דעזע מיין „יסדליכעס „פֿעדאַלדיגס איינגעטהום" בילדען, זאַנדערן אינטער דער „אבערהאַרטע" דעם טעמפּעלס אדער דער סינאַגאָגע שטעהען. „ערע דעם נידט זאָ, דא קאַנטע אַ דער פֿאַלל אַינטרעטען. דאַס נידט־ווען פֿיר עטוואָ אין שילדען דיא סינאַגאָגע־זוטצע אין זיך דיסען. „אַדאַן דיא סינאַגאָגע אינבערהיפֿט דען באַרטעטער אינעם „ישען נאַטטעטהום אינבעסען מיסען: — „ייר גלייבען, דאַס

דיא הערשער, דיא „ודען צו פֿערטיידיגען אונד דיא „ידישען בינגען צו פֿערבינדען.

ער בעגאַב זיך אייך צו דער פֿרעצפֿסען קונגגרעס, וועלכע איינע שוועסטער דעם אַמעריקאַנישען אונד אבערשטעגען פֿאַסט יאָר. אונד דעמגעמעס עס איינע צוויטע, דאס נאָך פֿערגעטענע אַלדער „ידישען שיפֿסען דיא „ודען זיך שיפֿען ווערדען, דא נור דיא נסיא דיא „ודען פֿאַם טיפֿען אבדאַלטען, דורך מישלעך דיעער פֿרעצפֿסען געלאַנג עס דעם פֿפּפֿפּעקאָן, פֿאַן דעם קאָיזער דיא פּאַלל־מאַכט צו עראָבערען, אַלדע „ידישען שיפֿסען אינעראַלד אים דייטשען ריינע צו אונטערזוכען אונד צו פֿערנעמען.

שאָן דאַמאַלס עס זיין אַכטהונדערט דאַרזענדע אין וואַרפֿס, אין פֿאַנקפֿורט אַם מאין אונד אין אַנדערען אַרטען מיט אַיפֿער בעשיריבען — אַלס פּלאַטצלך דיא דעטונג דער נסיא פֿאַן אינעם בערייטען קאַטהאָלישען נגלערישען אייזענבאַנען וואָר. — דער נעשיפֿט „ודע יאָהאַנן פֿפּפֿפּעקאָן וואָללטע אַלדע „ידישע שיפֿסען פֿערנעמען, אונד דער נעבאַרענע קאַטהאָליק יאָהאַנן רייכלין דעשטעט אונד אונד אידיע „ידישען שיפֿסען.

ריינכלין האַטטע זיך נאָך אין זיינער פֿרעמדען וועגנד מיט דעם שטודיאָס דער העבראַיִשען שפּראַכע, מיט דער נסיא אונד יאָנאַס מיט דער קבלה (ידישע נעהיים־לעהרע) בעשעפֿטיגט. — דער בערייטטע קאָיזערליכע לייב־אַרצט ד' יוסף לאַמאַנ אונד ר' עובדיה ספֿורנו אוים דאַם וואָרען זיינע לעהרער אים הבראַיִשען. ריינכלין שטאַנד דאַמאַלס אין בריעף־וועכסעל מיט מעלאַנכטהאָן אונד דער אַנדערען „ידישען בינגען אונד פֿרעמדען.

דער קאָיזער וועגדעט זיך אין ריינכלין, דאַמאַלס ער זיינע מיינונג אובער דיא „ידישען. „ועקע אבנעבע — אונד ריינכלין שפּעגדעט אַלדעס לאַב פֿיר דיא „ידישען שיפֿסען אונד שיפֿסבעט אובער פֿפּפֿפּעקאָן, וועלכען ער אַלס באַוויליגונג אונד אונטערסטרעדונג מעגשען בעגעגנעטע.

דיעער נעלעהרטען־שטייט אובער דיא נסיא „ידישען דען קאַטהאָלישען נעלעהרטען מאַנטע דאַמאַלס אין דער נאַנצען וועלט פֿיעל איינפֿלוס. פֿיעלע קאַטהאָלישע נעלעהרטע שריבען נעגען אונד פֿיעלע „ידישע שריבען פֿיר דיא נסיא.

אייך „ישע דעם „ודען־פֿיינדליכען ריינכלין שטאַנדען דיא נעלעהרטענסטען מענגע אַלדער לענדער, אונד וועלכע דיא פֿערשיעדענען פֿרעמדען, „ידישע דער קוריטיס פֿיינדע דער „ידישען זאַן זאַכען אונד דער „ידישען אַלדער פֿאַן „ידישען מעמבערן, האַבען ביא ריינכלין נעהאַלטען.

ריינכלין קומטעט זיך נידט אום דיא שטעפֿעריען אונד דיא בעגאַנען־פֿרוכ דיעער נעגנער, אַנדערען פֿערטיידיגטע מוטהאַלד דיא נעריכטע אַכטע — אונד בעראַטע עגליך דיא אַנגעלעגנהייט נאָך אַם פֿאַר דען אַבסטע! —

דא טראַט עגליך דער קאָיזער מאַקסימיליאַן אייך אונד שפּראַך זיינע „ייך דאַרבער אוים, דאַס ער צו זאַלדעס שטייטע דיא פֿרעאַלאַבסטע נעגנען — אונד עריקלעטע, דאַס ריינכלין אין פֿרעטהייטע דער וואַהרהייט אונד אין נעלעהרטער מאַנן זוים, אונד דאַס דער אַבסטע נידט טהון ווערדע, זונען ער דען בוסטען אונד באַוון נעגנען דעם אַרזאַ־זוטצע" דאַס, איז פֿאַר קיריעגעס צאַהלונגס־אינפֿאָרדן געראַרדען, דער דעזיגען לעאַפֿאַלד־שטעדטער באַנק־אַקציע־געזעלשאַפֿט שולדיגע דער־זעלבע עבענפֿאַלס איינע בעריטעגדע סומע, דעזיגע געזעלשאַפֿט גיבט ערווערבטע בים דעזיגען האַנדעלס־אונד „ענטפֿעל־נעריכט, דאַס דיא „זוטצע" דעם געפֿאַלענען קיינמאַנגעס אין דען בידדען ערווערבען טעמפּעלן, מיט בעשלאַג בעלעגט וואָרדען; — (דיעזעס פֿערפֿאַהרען איזט נאַנען גיא אונד מאַכטע אין דעזיגען „ידישען קרייזען מיט רעכט גראַסע סאָרגע אויפֿגעדעקט, דער אינגלעכליכע קיינמאַן קאַנן קום דעגענגען עטוואָס טהון, דאַ אַ דיעזע „זוטצע" איינען טהייל זיינעס פֿערמאַגענס בילדען אונד דען גלייבגעריגען אינטערעסטען דאַס רעכט צישעדעט. דיעזעס פֿערמאַגען צו עקסקליוזיוען, איינע אנדערע פֿראַגע איזט עס: אַב נ כט דער קלטס־פֿאַרשטאַנד דעגענגען איינע אינגעגרונג ערהעבען קאַנטע, דער קלטס־פֿאַרשטאַנד מיסטע דעגענגען עטוואָ פֿאַלגענדע איינגאַבע מאַכען: דיא טעמפּעל־זוטצע בילדען נידט אין פֿערזאַלבעס איינגעטהאַן וואָ עטוואָ אין דעזיגע, אין גרינדשטיק אָדער איינע פֿאַבריק, נעהמען ווי אַן, דער איינגעטהומער אַנגעגעבען זוטצע אין איינעם „ידישען טעמפּעל וואָללטע דעזיגע דעזיגען זוטצען אין איינען נידט־ווען פֿערקיפֿען, „ערע דעזיגע „אַלל געשאַפֿטעט? קאַנטע דער טעמפּעל־פֿאַרשטאַנד דעגענגען נידט אינשטיטוט? געוויס אַ! עס קאַנטע אַ אַנסט דער פֿאַלל אַינטרעטען. דאַס נידט־ווען וואָלטע זוטצע ערווערבען אונד דאַנן אין דער סינאַגאָגע זעלבסט דאַס גראַסע „אַרדען דעגענגען: דערווייל עריקדט מאַן. דאַס אין טעמפּעל־זוטצען נידט אין זאַלבעס פֿערזאַלבעס איינגעטהאַן בילדען. „ע עטוואָ אין דער, דא מאַן דאַס דער עבען „ערעס, דען טעמפּעל־זוטצען „ערעאַך ניר איינעס גלייבגעגעגאַנגענען פֿערקיפֿען דאַרף, דער טעמפּעל אַדער דיא סינאַגאָגע אַיבער אַלזאָ איינע אַרט אבערהאַרטע אַיבער אַלדע „זוטצע" אַיס. אַב־גלייך דעזעלבען פֿאַן דען איינגעלגען מיטגלידערען דער קלטס־געמינדע אַנגעקיפֿט „יאַרדען. — גין שיינט עס אונס, דאַס דער פֿאַרשטאַנד עבען זאַגען מיסען: דאַס עקסקליזאָס־רעכט אין טעמפּעל־זוטצע דאַן נידט געגעבען „ערדען. דא דעזע מיין „יסדליכעס „פֿעדאַלדיגס איינגעטהום" בילדען, זאַנדערן אינטער דער „אבערהאַרטע" דעם טעמפּעלס אדער דער סינאַגאָגע שטעהען. „ערע דעם נידט זאָ, דא קאַנטע אַ דער פֿאַלל אַינטרעטען. דאַס נידט־ווען פֿיר עטוואָ אין שילדען דיא סינאַגאָגע־זוטצע אין זיך דיסען. „אַדאַן דיא סינאַגאָגע אינבערהיפֿט דען באַרטעטער אינעם „ישען נאַטטעטהום אינבעסען מיסען: — „ייר גלייבען, דאַס

לאנד אינד עסטעררייך-אונגארן הערשטעללען. עס-טעררייך-אונגארן ווייסט יא פאן רוסלאנד נור דיא דורכפיהרונג דעם בערלינער-פרידראנעס אינד דאס ראנד רוסלאנד לייכט טהון. מיט פראנקרייך ווילל זיך רוסלאנד נ׳כט פערבינדען, דא פראנקרייך נאך איינע רעיאליציאנערע רעפובליק איזט — אינד וויא לייכט ראנגטע דא איינע פערבינדונג צווישען דען רוס-שען נהילוסטען אינד דען פראנצאזישען ראממי-נ׳סטען הערש׳ס־ראממען!

*(2 יידישע קינדער עדטאר-דעט) איין שרעקלי׳כס פערברעכען וואורדע אינלענגסט אין דער נעהע פאן נאלסעטש (זעמפ-לינער ראמ׳טאט) פערא׳כט. — פאר קורצען איזט נעמלד אין דעם אדטע אינסקא (בי׳א נאלסעטש) אין גראסעם פיער איס׳נעבראכען, דורך וועלכעם 36 הייזער נעדעק־בראנגטען. דיא פער־ציפעלטע אינד ערבישטערטע בעפאלקערונג בעשלוסיגטע אי׳-נען דארטיגען ווען, דאס ער דען בראנד נעדעמט דאט; דענן נע׳אהנלי׳ך שיעבען דיא כריסטען אל-לעם באלד אי׳ך דיא ווען. דיעזער אינשלדיג בע-שולדיגטע ווערד פאן דער ערצירנטען בע-פאלקערונג ערגרי׳פפען אינד מאן וואללטעד איהן אינס פיער שטרי׳צען. גלי׳קלי׳כער ווייז ראנגטע עס גע-לינגען, איהן פאן דעם ערגרי׳ममטען פאלקע צו רעט-טען — אינד איהן דאנן דעם אינטערזוכונגס-ריכטער אי׳סבליעפערן. דער בעשולדיגטע בעפינדעט זיך אין אינסקרי׳זונגס-דאפט אין נאלסעטש. אם פער-פראססענען פי׳יטאג שיכטע דיא פי׳יא דעם פער-האפטעטען איהרע צוואלפ-יערי׳גע טאכטער אינד איהרען עלטערן, יערי׳גען זאהן נאך נאלסעטש דאמיט דיא דעם פערהאפטעטען פאטער דאס עססען פיר דען זאמסטאג אין דען קערקער בריינגען זאללען. — אם נעכסטען טאגע — נעמליך אם זאמסטאג — פאנד מאן דיא איינגיליכען צייא׳ן ווייטער ער-מארדעט אי׳ך דער לאנדשטראסע. דאס מערכען דאטע אינגעדי׳ערע שיטט-וואנדען אינד מעס-סער-שטיכע אם האלזע. דער קנאבע ווייטער וואר-דע ערי׳ירנט. מאן פערמוטעט, דאס דיעזע קינדער פאן עגעם נ׳ריממען פאלקע אי׳ס דאבע נעגען דען פאטער נעטאדטעט וואר׳דען. — אין דיעזעם פאללע ווי׳רד נ׳כט אינמאל דאס געריכט דיא מארדער בע-שטראפען, דא מאן דאך נ׳כט דאס גאנצע פאלק אינשפערען ווי׳רד.

* (זעלבסט-מארד איינעס יידען) אי׳ם טרענסטשין ווי׳רד אינעם דיעזיגען אינגאי׳שען בראטטע פאלגענדעס בערי׳כטעט? דער דיעזיגע יי׳דישע לייגאנדענעלער קנאבע־מאכער האט זיך אם 6-טען דיעזעם מ׳ס׳טעלם אי׳-נעם האנדטכעם ערהענקט. דער אינגלי׳כע איזט געמליך צאהלונגס-אינפעיג געוואר׳דען, וואורד איך דיא וויעגער האנדלונגס־פי׳רמא „אדלער אינד זינגער" אינען שאדען פאן 2000 גולדען ערליטען. דיעזע פי׳רמא שטרעבטע בי׳ם טרעבטשינער ראגיליכען געריכטס־האפ אינען קנאבע־מאכער אינען פ׳ראצעס אן יענען „פאלשער קרידא". דער געריכטס־האף אר׳דנעטע געגען דען אנגעלאגטען אינע „פערהאפטונג" אן. קנאבע־מאכער קאנגטע דיעזע שמאך נ׳כט ערטראגען, יעס־האלב ער זינעס לעבען דורך אינען זעלבסט־מארד אין ערגע מאכטע. (דאס איזט ווירקליך אין וואהנזינן. דיא שמאך אי׳-נער פערהאפטונג איזט דאך ערטרעגליך, דא שאן פיעלע אינשלדיגע מענשען אין האפט גע־ראטהען זינד. אלס עס אינען שפעטער געלאנג, איהרע אינשלד צו בעווייזען, שפעלטען זיא הייפיג נאך רעכט בעי׳ישענדע ראללען אין דער נעזעללשאפט. וויא וואל אבער דיא אינגליכע פאטליע דאס שמאך ערטראגען, דאס איהר אבערהייפט דורך אינען „זעלבסט־מארד" ערגעבען! דיעזען לייגט ווירקליך אינע שמאך, פאן דער זיך זעלבסט דיא גאנזן אינשלדיגען פאמיליען־מיטגליעדער נ׳כ בע-פרי׳ען לאנגען, דא דיעזע שמאך פאן „געשלעכט צו געשלעכט" אינפערשבאר פאר־הייליגט!

* (שטרענגע קעלטע — אונד אי׳בערשווי׳ममונגען) דורך דיא אנ-דייערנדע שטרענגע קעלטע איזט פאר׳ליפיג אינד אינסטווי׳ללן דיא אי׳בערשווי׳ममונגס־געפאהר אין אינגען גענגעדען אינגארנס פאר׳אבער. אי׳ך דיא אי׳בערשווי׳ममונגס־געפאהר אין דיא אינגען פאר׳ליפיג גע־אבגעי׳נדערט. דיעזע אין פעסט האט זיך גע-טען דער אי׳ז־שטאם אי׳ך דער דאנן געשטעללט, אינד דיא דאנן איזט זאמיט צוגעפר׳ערן. אינע צוגעפר׳ערונג דאנן אנפאנגס דעגעמבער איזט אינע זעלטענהייט אינד לאסט אי׳ममער אי׳בער-שווי׳ममונגען בעפי׳כטען. דיעזע ערגאנגעי׳ט מאן זיך נ׳כט. דאס זיך דעם יינגעדר דעם אהרעם 1830 דיא דאנן זא פי׳ה צוגעפר׳ערן וואר׳דען ווי׳רדע. אם פי׳הלונג דעם אהרעם 1830 איזט אי׳ך ווען אי׳בער-שווי׳ममט וואר׳דען. מאן איזט דיעזע אין פעסט וי׳-גען דיעזעם פיעלען דאנן־אי׳יעם אינד יינגען דער פיעלען שנעע־מאססען, דיא פלאטצלי׳ך שמעלצען קאנגטען, זעהר בעוואר׳נט אינד פי׳רכטעט אי׳בער-שווי׳ममונגען. —

נעשעפטסבעריכט

פעסטער פי׳יזע.

נעטרייד׳ע־נעשעפט. פאן וויי׳צען ווא׳ר גע-מעלדט צו מארקט גע׳כאמט. דער פערקעהר וואר שוואך. 7000 מטצ׳ וואורדען פערקויפט.

וויי׳צען טהייס 700 מטצ׳ 76,5 קילא 14,20 גולד. — 300 מטצ׳ 76, קילא 14,45 גולד. 400 מטצ׳ עטר׳ 74, ק׳ 13,90 גולדען. 300 מטצ׳ 76, קילא 14,40 גולד. 1200 מטצ׳ 75, ק׳ 14,20 גול. — 100 מטצ׳ 76, ק׳ 13,90 גול. - 400 מטצ׳ 77,8 קילא 13,75 גול. 1500 מטצ׳ 75,5 ק׳ 13,45 גול. — (אללעס פיר דייא מאמאט.)

גערסטע 8,50 גולד. —

קוקורוץ 7,75—7,78½ גולד.

האפער 7,40—7,60 גולד.

וויי׳צען פיר פי׳יה־יאהר 14,97½—15,02½ גולד.

קוקורוץ מאנאטער פיר מאי־יוני 1880, 8,90 — 8,95 גולד.

האפער פיר פי׳יה־יאהר 7,78½ — 7,92½ גולד.

פעסטער שלאכטפי׳יעה־מארקט. ביי׳א דעם אם 11-טען ד. מ. היער אין פעסט אנגעהאלטענען וואכענ-מארקט וואורדען 1693 שטיק גראס־אינד 148 קליינ־פי׳יה צו מארקטע גע׳בראכט. היעזאן וואורדען פערקויפט: 58 שטיק שטי׳ערע, פיר שטיק פאן 66 — 194 גולדען — 708 אכסען דאס מאאר פאן 200 — 305 גולד. 650 קיהע, דאס מאאר פאן 165—280 גולד. 151 מעלק־קיהע דאס שטיק פאן 80—200 גול. 126 שטיק ביי׳ספעל, דאס מאאר צו 130—250 גולד, 144 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 18 — 42 גולד. — — שטיק שאפ דאס מאאר 7 — 14 גול. פייטע פיר 100 קילא: אכסענ־פלייש 47 — 53½ גולד. קוה־פלייש 45—50 גולד., קאלב־פלייש 80 — 100 גולד.— ביי׳ספעל־פלייש 43—45 גולד.—

לאמטא־צייטונג פאם 10-טען דעצעמבער 1879.

ברינן	22	27	65	64 8

פערא׳נטווא׳רטליכער רעדאקטער: מאיר ב״י״ר ווייס.

כאנכורז.

אין דער הייזיגען איי׳דאליטישען קולטוסגע-מי׳נדע איזט דיא שטעללע איינעם שי׳חט בורדך קוראשי׳ן מ׳ן, מיט ״עלבער אין נעדאלט פאן וואבענט-ליך 8 גולד, אי׳סערדעם 2 גולדען וואבענגליך איי׳ם דער געמי׳נדע כאסבא. אלס פי׳שאלע פיר שי׳חיט מיט דער איינגעהי׳ללטען כאנטראלע בי׳ם אי׳ם-שטעטען דעם בשר פי׳ל׳ש׳עס. נעכסט פי׳יער וא׳ר-ניגע אינד איינגעללל מ׳ק׳ר פערבינדען צו בעזעט-צען. דעפי׳לקערונגדער הבאגען אינדער אינדע געזי׳כט מיט דעם נאכוי׳יזע: אי׳בער אינדע פערבי׳נ-דונג בהלכות שחיטה ובדיקת הריאה ע״פ ש״ע ראשונים ואחרונים, אינד דענגטנים דער בעטרעפ-פענדען מאלמידישען אי׳ר׳ען. 2) איינען פאממען יי׳ש־רעליגיאזען לעבענס ״אינדעל״ יי׳ערענד פעללי׳ך דעזעס מאנאטס איינגעבי׳רנגען. — נ׳ר פאן אנגלי׳כאנטען אי׳ר׳ה־אי׳ר׳כסען ראבבינען אי׳ס־גע-שטעללטע בעפעלי׳ענגס־צי׳ننסס יי׳ערדען בערי׳ל-וכטיגט פי׳נען. צי׳טגעמאס געבי׳לדעטען מאלמי-ריסטען כאנגען נעבען־פערי׳ענסס אין אי׳ס־ווכט-נעשטעללט יי׳ערדען. אי׳ך ווי׳ד נ׳ר דען ע״ינגעללל צו פ׳ראבע־פאר׳טא בערי׳פגען דאס פאר׳בעטען נעשטאטטעט יי׳ערדען. אינד נ׳ר דעם אר׳נעפטר-טען יי׳ערדען דיא ר׳יזעשפעזען פערי׳נטעט.

אזאר׳א (מאלי׳ער כאמ׳טאט), תר״מ.

דער פאר׳שטאנד.

(1-3)

אנצייגע.

דיא״ענגען הערען, ״עלבע פי׳יער פאם כאמאנער שטראס־הייז טיכ־שי׳ח בעגאנגען דא-בען, מאנגען זיך ״ענגען ״ייטערער בעשטעללונג פאן גן אן ״ענדען: אן מאמעל לי״ינגער. כאמאר.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרי׳כטע.	הוי׳אלטעס פר. הקטאליטר	פער 100 קילאגראמם
וויי׳צען נייער מאגאזער	—	—.—— —.——
„ „ „	75	13.85—13.70
„ „ „	76	13.05—14.95
„ „ „	77	14.25—14.15
„ „ „	78	14.40—14.30
„ „ „	79	—.—— —.——
„ „ „	80	—.—— —.——
שרייס „ „	74	—.—— —.——
„ „ „	75	—.—— —.——
„ „ „	76	14.05—14.00
„ „ „	77	14.25—14.15
„ „ „	78	14.45—14.35
„ „ „	79	14.60—14.50
„ „ „	80	—.—— —.——
„ „ מעסטער מארקן	74	—.—— —.——
„ „ „	75	13.85—13.65
„ „ „	76	14.—13.90
„ „ „	77	14.25—14.15
„ „ „	78	14.35—14.30
„ „ „	79	—.—— —.——
„ „ „	80	—.—— —.——
„ „ וויי׳ינבערגער	74	—.—— —.——
„ „ „	75	—.—— —.——
„ „ „	76	14.—13.90
„ „ „	77	14.25—14.15
„ „ „	78	14.45—14.35
„ „ „	79	14.60—14.50

פרי׳כטע.	הוי׳אלטעס פר. הקטאליטר	פער 100 קילאגראמם
קארן	72	10.—— 9.85
נעטטעד מארן	62	10.75— 8.85
נעטטעד פיסטער	62	7.75— 7.40
האפער	41	7.60— 7.30
קוקורוץ מאגאזער	—	7.85— 7.80
אנדערע	73	7.80— 7.75
הויזיג	—	8.10— 8.40
וויי׳צען פער הקטאליטר		—.——
„ „		—.——
פי׳יה־יאהר		14.95
מוקוזיגן „		8.90
נעטטעד „		—.——
האפער „		7.87
„ „		—.——
רעגס „		—.——

באללען-מעהל		קי׳ גל
נומ׳מער	0	24. 80
	1	24. —
	2	23. 20
	3	22. 40
	4	21. 80
	5	20. 20
	6	19. 20
	7	18. 40
	8	17. 60
	8½	15. 80
דער מאללען צו 100 קילאגראמם מיט זאק		

שפי׳ריטוס: אלטע פעטראיט פרינטעס — „ נייע „ קאמאטפל 38. 50 — 35. 50

קורז-טאבעללע פאם 11. דעצעמבער.

נעלד־קורז	קי׳. גל.
וולנער־אייזע	— 100
וויראגען	5 55
נעטעריי׳לס־אונגארישע 8 גולדען נאר.	
שטיק (20 פראנקס)	9 31
נאפאלעאנאר	9 31
רוסישע ריי׳נסאנקנאטען	57 70
20 מארקשטיק	11 51
פאפיר־רובעל	1 22

לאזע.	
1854-ער 4 פערצענטיגע שפאנטס־לאזע	— 126
1860-ער „ נאטצע	129 75
רעטטע „ פיסטעל	135 25
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	167 25
רעטטע „ 50 „	— 166
קאסא ריי׳נספערטיגע	31 —
טי׳ראקען־לאזע	17 —
קלי׳ינט־לאזע	179 —
קלאר־לאזע צו 40 גולדען	41 —
דאנו־דאמפפשיפ־פאר־לאזע	106 75
אינסברוקער לאזע	26 25
רודולפיניש לאזע צו 10 גולדען	17 —
קראקיער לאזע „ „	20 50
אפנער לאזע „ „	39 50
פארפס־לאזע „ „	40 50
וולאלפס־לאזע „ „	18 —
מאלס־לאזע „ „	54 —
יאלצבונער לאזע „ „	23 25
סט־גענאיס לאזע „ „	46 —

לאזע.	קי׳. גל.
פאאנטליכע לאזע צו 20 גולדען	— 26
פי׳ינפטער לאזע „ 100 „	— 119
רעטטע „ 50 „	— 63
וואלדשטיין־לאזע „ 20 „	— 33
וויי׳ראלעטע־לאזע „ 20 „	— 36
אונגאי׳שע פי׳יי׳ר־לאזע צו 100 גולד.	25 107
רעטטע צו 50 גולדען	— 107
וויי׳ינער לאזע	25 119
	14

יי׳ערטה־פאפי׳ערע	
אונגאי׳שע נאלי׳־ריגטע	15 96
אונגאי׳שע ריי׳נדערלאפפענען	25 88
פעסטער־פאפאפי׳ר	— 87
רומענגי׳ינישע	75 84
נאליי׳שע	— 86
אונגאי׳שע אי׳ינגאפאר־אלגעמין	75 92
וויי׳נגארטנס־אפר׳אונגס־אפי׳ינגאפאן	30 114
פאפאנטיי׳נע דער אונגאי׳שען פאפי׳ר־אי׳נגאפאן	50 88
דיריגט צו 5 אי׳ינגאלט פערצענט	— 101
דער אונגאי׳שען די׳פאפאזיטען־פאפי׳ר צו 5 פערצענט	— 91
דער אונגאי׳שען אללגעמי׳נען פאפי׳ר־קרי׳דיט־אנשטאלט צו 5 אי׳ינגאלט פערצענט	— 95
רעטטע צו 6 פערצענט	— 99
דער פעסטער פאפפעריי׳אל־פאנד	50 101
דער אפפנער	10 74
דער נאי׳־אפפנער	50 134

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1879. — Druck v. M. Burian, Waitnerboulevard.